

การใช้กำลังอำนาจทางทะเลเปรียบเทียบกับเครื่องมืออื่นๆ
ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยระหว่าง ค.ศ. 1977 ถึง ค.ศ. 1988

จากการพิจารณาภูมิรัฐศาสตร์กับความมั่นคงของไทยซึ่งส่งผลต่อการเลือกใช้เครื่องมือดำเนินนโยบายต่างประเทศให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศในยุคสมัยต่างๆตั้งแต่อดีตจนถึงช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1977 ถึง ค.ศ. 1988 ซึ่งนำไปสู่การศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นถึงปริมาณและคุณภาพของเครื่องมือดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องมือทางการทูต เครื่องมือทางเศรษฐกิจ เครื่องมือทางการทหาร และกำลังอำนาจทางทะเลในบทที่ 3 และบทที่ 4 นั้น จะทำให้สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้เครื่องมือดำเนินนโยบายต่างประเทศดังกล่าวในการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงให้มีความอยู่รอดปลอดภัย จนสามารถหาข้อยุติถึงสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการใช้เครื่องมืออื่นๆที่ไม่ใช่กำลังอำนาจทางทะเลในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงในบทนี้ได้ในที่สุด

5.1 การประเมินภัยคุกคามของไทย

จากภูมิรัฐศาสตร์กับความมั่นคงของไทยในประวัติศาสตร์จนถึงปี ค.ศ. 1977 ซึ่งได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 3.1 ของบทที่ 3 นั้นพบว่า ความมั่นคงของอาณาจักรไทยในยุคก่อนการเผชิญกับลัทธิจักรวรรดินิยมจากชาติมหาอำนาจตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 แห่งอาณาจักรรัตนโกสินทร์ คือการสะสมอำนาจและอิทธิพลทั้งทาง การเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และสังคม ให้เหนือกว่าหรืออย่างน้อยทัดเทียมกับอาณาจักรใกล้เคียงซึ่งมีศักยภาพพอที่จะเป็นภัยคุกคามต่ออาณาจักรไทยได้ ได้แก่ อาณาจักรขอมหรือกัมพูชา ตามด้วยอาณาจักรพม่าในเวลาต่อมา และอาณาจักรญวนหรือเวียตนามในที่สุด เมื่อประเทศไทยต้องเผชิญกับลัทธิจักรวรรดินิยมจากชาติมหาอำนาจตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศด้วยการใช้เครื่องมือทางการทูตเป็นหลัก และยอมเสียดินแดนบางส่วนที่อยู่ในอาณาจักรใกล้เคียงและอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศไทยให้แก่ชาติมหาอำนาจตะวันตกเหล่านั้น ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการเป็นอาณานิคมของชาติมหาอำนาจตะวันตกมาได้ อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ได้พยายามหาโอกาสกลับเข้าไปมีอำนาจและอิทธิพลเหนือดินแดนในอาณาจักรใกล้เคียงที่ได้สูญเสียไปให้แก่ชาติมหาอำนาจตะวันตกเหล่านั้นเรื่อยมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในลาวและกัมพูชา เนื่องจากในทางภูมิศาสตร์นั้นพื้นที่ทางภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีความต่อเนื่องเป็นผืนแผ่นดินเดียวกับพื้นที่ทางภาคกลาง และภาคใต้ของลาวรวมทั้งพื้นที่ทางภาคเหนือของกัมพูชา ในขณะที่พื้นที่ทางภาคตะวันออกของ ประเทศไทยก็มีความต่อเนื่องเป็นผืนแผ่นดินเดียวกับพื้นที่ทางภาคตะวันตกของกัมพูชา ซึ่งมี ปรากฏธรรมชาติขวางกันเพียงเล็กน้อย ทำให้ยากต่อการป้องกันประเทศหากถูกรุกรานจากด้าน ตะวันออก ดังนั้นการที่ประเทศใดๆมีอิทธิพลเหนือดินแดนทางภาคกลางและภาคใต้ของลาว รวมทั้งกัมพูชาย่อมมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยในที่สุด ประเทศไทยจึงมีความ พยายามกลับไปมีอำนาจและอิทธิพลในลาวและกัมพูชาอีก เพื่อให้มีหลักประกันความมั่นคง ด้วยการให้ประเทศทั้งสองทำหน้าที่เป็นรัฐกันชน ซึ่งวิเคราะห์ได้จากการที่ประเทศไทยได้ทำ สงครามกับฝรั่งเศสในลาวและกัมพูชาในระหว่างปี ค.ศ. 1940 ถึง ค.ศ. 1941 จนสามารถช่วงชิงเอา ดินแดนลาวบริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำโขงและดินแดนเขมรส่วนในกลับคืนมาจากฝรั่งเศสได้ด้วยการ ใกล้เคียงของญี่ปุ่น ต่อมาเมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้ว่าประเทศไทยจะต้องคืนดินแดนของ ลาวและกัมพูชาที่ยึด ได้ดังกล่าวให้แก่ฝรั่งเศส และฝรั่งเศสได้ให้เอกราชแก่ลาวและกัมพูชาในเวลา ต่อมาก็ตาม ประเทศไทยก็ยังคงเข้าไปมีอิทธิพลในลาวและกัมพูชาด้วยการสนับสนุนรัฐบาลของ ลาวและกัมพูชาซึ่งฝักใฝ่ประเทศโลกเสรีที่ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ เนื่องจากหลังสงครามโลกครั้งที่ ที่ 2 เป็นต้นมา ความมั่นคงของประเทศไทยคือความอยู่รอดปลอดภัยจากการคุกคามของลัทธิ คอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุผลที่ประเทศไทยได้เลือกเป็นพันธมิตรกับสหรัฐซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มประเทศ โลกเสรี ประกอบกับในปีที่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นเวียดนามส่วนที่อยู่เหนือเส้นขนานที่ 17 องศาเหนือได้ประกาศเอกราชเป็นประเทศเวียดนามเหนือซึ่งมีการปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ และในเวลาอีก 4 ปีต่อมาพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็สามารถยึดอำนาจการปกครองประเทศได้สำเร็จ ทำให้จีนกลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ที่มีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนเวียดนามเหนือทำ สงครามรวมเวียดนามได้ให้เป็นปึกแผ่นภายใต้การปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ ดังนั้นลาวและ กัมพูชาจึงมีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นรัฐกันชนระหว่างประเทศไทยกับ เวียดนาม ซึ่งจะป้องกันไม่ให้เวียดนามเหนือมีอิทธิพลเหนือลาวและกัมพูชาจนทำให้กลายเป็น ประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ และจะป้องกันไม่ให้เวียดนามเหนือใช้ลาว และกัมพูชาเป็นเส้นทางผ่านเข้าไปปฏิบัติการบ่อนทำลายในเวียดนามใต้เพื่อทำสงครามรวม เวียดนามให้เป็นหนึ่งเดียวได้ รวมทั้งยังป้องกันไม่ให้เวียดนามเหนือใช้ลาวและกัมพูชาเป็นเส้นทาง ผ่านเข้ามารุกรานประเทศไทยในที่สุด

อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ไม่สามารถขัดขวางการทำสงครามรวมเวียดนามตลอดจนการมี อิทธิพลในลาวและกัมพูชาของเวียดนามเหนือได้สำเร็จ แม้ว่าจะให้ความร่วมมือกับสหรัฐในการ รักษาภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Strategic Environment) ทางทิศตะวันออกอย่างเต็มที่ด้วย การส่งทหารรับจ้างเข้าไปปฏิบัติการในลาว และส่งกองทหารเข้าไปร่วมรบในเวียดนามใต้เพื่อ ต่อต้านการรุกรานจากเวียดนามเหนือ ในที่สุดเวียดนามเหนือและฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ได้รับชัยชนะ

และมีอิทธิพลในอินโดจีนอย่างสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1975 โดยเขมรแดงสามารถยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลกัมพูชาได้ในวันที่ 17 เมษายน หลังจากนั้นในวันที่ 30 เมษายน เวียดนามเหนือก็สามารถปลดปล่อยเวียดนามใต้ได้สำเร็จ และในปลายปีนั้นขบวนการประเทศลาวซึ่งเป็นคอมมิวนิสต์ก็ได้อำนาจการปกครองประเทศลาวอย่างสมบูรณ์ ในเวลา 3 ปีต่อมาเวียดนามหนึ่งเดียวภายใต้การปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ก็ได้เริ่มรุกรานกัมพูชาและสามารถยึดครองกัมพูชาได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1979 ส่งผลให้มีกองทหารเวียดนามประจำการอยู่ในกัมพูชาและลาว ซึ่งทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศด่านหน้าของกลุ่มประเทศเสรีนิยมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศที่มีการปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์และต้องเผชิญหน้าทางทหารกับประเทศเหล่านั้น โดยตรง

ประเทศไทยได้ประเมินภัยคุกคามจากสถานะแวดล้อมที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยกำหนดให้ภัยคุกคามที่มีความเร่งด่วนในการตอบโต้มากที่สุดมาจากทางทิศตะวันออกของประเทศ และกำหนดให้กำลังทางบกของเวียดนามในกัมพูชาเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศไทยที่มีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งจะต้องรีบดำเนินการตอบโต้ด้วยการป้องกันหรือลดระดับของภัยคุกคามลงด้วยเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศทั้งปวงที่มีอยู่ในขณะนั้น โดยมีเหตุผลที่สำคัญหลายประการดังต่อไปนี้คือ

ประการแรก การกระทำของเวียดนามแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่ต้องการสร้างความเป็นใหญ่แต่เพียงผู้เดียวในอินโดจีน ประเทศไทยเชื่อว่าการที่ขบวนการประเทศลาวสามารถยึดอำนาจการปกครองประเทศได้ในปลายปี ค.ศ. 1975 หลังจากที่เขมรแดงยึดอำนาจการปกครองประเทศได้ และหลังจากที่เวียดนามเหนือสามารถรบชนะเวียดนามใต้จนรวมประเทศได้นั้น มีสาเหตุมาจากการที่เวียดนามให้การสนับสนุนขบวนการประเทศลาว นอกจากนี้เวียดนามยังได้อพยพประชาชนของตนเข้าไปอยู่ในลาวและกัมพูชาเป็นจำนวนมากเพื่อพยายามกลืนชาติลาวและกัมพูชาให้อยู่ภายใต้การปกครองของเวียดนามในฐานะสหพันธ์อินโดจีน ดังเช่นที่เคยรวมตัวอยู่ด้วยกันภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสก่อนที่จะได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส

ประการที่สอง เวียดนามมีทหารประจำการอยู่ในกัมพูชาถึง 160,000 คน ซึ่งเป็นจำนวนเท่ากับกำลังพลของกองทัพบกไทย อีกทั้งกำลังทหารของเวียดนามก็ล้วนแต่มีประสบการณ์ในการทำสงครามเป็นอย่างมาก และยังมีเครื่องบินมิก-21ประจำการอยู่จำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ยังนำรถถังของสหภาพโซเวียตแบบที-54, ที-55 และปืนใหญ่ขนาด 130 มิลลิเมตรเข้าไปใช้ปฏิบัติการปราบปรามเขมรสามฝ่ายที่ต่อต้านเวียดนามตามบริเวณเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาอีกด้วย¹ ใน

¹ สุรชาติ บำรุงสุข, “ทหารไทยกับสงครามอินโดจีน: ความเห็นบางประการ,” ใน ระบบทหารไทย: บทศึกษากองทัพในบริบททางสังคม-การเมือง, สุรชาติ บำรุงสุข, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: อักษรสยามการพิมพ์, 2530), หน้า 124-125.

การปราบปรามดังกล่าวทหารเวียคนามได้รุกล้ำเข้ามาในเขตแดนไทยจนปะทะกับทหารไทยหลายครั้ง มีบางกรณีที่ทหารเวียคนามได้รุกล้ำเข้ามาในเขตแดนไทยลึกประมาณ 10 ถึง 15 กิโลเมตร²

ประการที่สาม เวียคนามได้เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 10 ของสภาความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ (Council for Mutual Economic Assistant หรือ COMECON) ซึ่งก่อตั้งโดยสหภาพโซเวียต รวมทั้งได้ทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือกับสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1978 ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 2.2 ของบทที่ 2 ทำให้เวียคนามได้รับความช่วยเหลือทั้งทางเศรษฐกิจและทางการทหารจากสหภาพโซเวียต ประกอบกับเวียคนามได้อนุญาตให้สหภาพโซเวียตเข้าไปใช้ท่าเรือและฐานทัพเรือที่เมืองดานังและอ่าวคัมรานห์ได้ จึงสนับสนุนขีดความสามารถทางทหารของเวียคนามให้พร้อมทำการรบได้เป็นระยะเวลานาน

ประการที่สี่ การที่เวียคนามยึดครองกัมพูชาทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาผู้อพยพตามแนวชายแดน โดยประชาชนกัมพูชาจำนวน 1.5 ล้านคนได้หนีภัยสงครามเข้ามาพักพิงอยู่ในเขตแดนไทย³ ส่งผลให้เป็นภาระต่อประเทศไทยในการดูแลตามหลักมนุษยธรรมเป็นอย่างยิ่ง

5.2 นโยบายต่างประเทศของไทยในการต่อต้านภัยคุกคาม

จากการประเมินภัยคุกคามของไทยซึ่งประเมินว่ากำลังรบทางบกของเวียคนามในกัมพูชาเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศไทยที่มีความสำคัญที่สุดซึ่งจะต้องรีบดำเนินการตอบโต้ นั้น เมื่อนำไปวิเคราะห์ร่วมกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.2 ของบทที่ 2 โดยคำนึงถึงเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศไทยตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 แล้ว ทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า ประเทศไทยมีความเข้มแข็งทางทหารน้อยกว่าเวียคนามมาก การที่จะใช้กำลังทหารที่มีอยู่ในการป้องกันการรุกรานจากเวียคนามแต่เพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอที่จะเป็นหลักประกันความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศไทยได้ ดังนั้นประเทศไทยจึงกำหนดนโยบายต่างประเทศเพื่อให้สามารถเลือกใช้เครื่องมืออื่นนอกเหนือจากเครื่องมือทางการทหารในการดำเนินนโยบายต่างประเทศให้อยู่รอดปลอดภัยจากการคุกคามของเวียคนาม กล่าวคือการใช้เครื่องมือทางการทูตเป็นหลักและสนับสนุนด้วยการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจ โดยทุ่มเทให้กับความพยายามในการดึงกำลังอำนาจแห่งชาติของประเทศอื่นๆ ให้เข้ามามีบทบาทร่วมในการต่อต้านภัยคุกคามจากเวียคนามหรืออาจเรียกว่าการถ่วงดุลอำนาจกับเวียคนาม พร้อมกับความพยายามสร้างบรรยากาศของความเป็นมิตรและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันให้เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การปรับปรุงกำลังทหารให้มีขีด

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 77.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 85.

ความสามารถในการป้องกันประเทศสูงขึ้น รวมทั้งการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อจูงใจให้ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศไปมุ่งพัฒนากำลังอำนาจแห่งชาติทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหลังจากที่ต้องทนทุกข์ทรมานจากสงครามที่มีสาเหตุจากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์มาเป็นเวลานาน แทนการมุ่งพัฒนากำลังอำนาจแห่งชาติทางทหารเพื่อรุกรานประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีแต่จะทำให้ประชาชนของตนเองและของประเทศเพื่อนบ้านต้องทนทุกข์ทรมานมากยิ่งขึ้น โดยได้กระทำควบคู่ไปกับการกดดันเวียดนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชา ดังที่จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป ซึ่งการกำหนดนโยบายต่างประเทศของประเทศไทยดังกล่าวข้างต้นอยู่บนสมมติฐานที่สามารถวิเคราะห์ด้วยเหตุผลได้ 4 ประการคือ ประการแรก สถานการณ์ความขัดแย้งมีแนวโน้มว่าจะดำเนินต่อไปอีกเป็นเวลานาน เนื่องจากเวียดนามต้องการสร้างความเป็นใหญ่แต่เพียงผู้เดียวในอินโดจีน ดังนั้นจึงต้องปราบปรามกลุ่มต่อต้านให้ราบคาบ ซึ่งไม่สามารถกระทำได้โดยง่ายเพราะจีนและประเทศไทยยังคงให้การสนับสนุนเขมรสามฝ่ายที่ต่อต้านเวียดนามในรูปแบบของสงครามกองโจรอย่างต่อเนื่อง ประการที่สอง เวียดนามไม่สามารถดำรงการยึดครองกัมพูชาได้หากปราศจากการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต เนื่องจากกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจของเวียดนามไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอด้วยเหตุที่เวียดนามทำสงครามอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานานถึงสามทศวรรษหลังจากการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ประการที่สาม การที่เวียดนามไม่สามารถปราบปรามกลุ่มต่อต้านให้ราบคาบได้ภายในเวลาอันรวดเร็วจะทำให้เกิดจุดผกผันทางการรบ (Culminating Point) ซึ่งทำให้เวียดนามต้องประสบกับความพ่ายแพ้ เนื่องจากเวียดนามจะขาดแคลนงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในการทำสงครามนอกประเทศ ประการที่สี่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะไม่สามารถยุติลงได้หากปราศจากการมีส่วนร่วมของจีนในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากจีนมีพรมแดนติดต่อกับเวียดนามและเป็นพันธมิตรที่สำคัญของเขมรแดงซึ่งเป็นเขมรกลุ่มต่อต้านเวียดนาม

5.2.1 การถ่วงดุลอำนาจกับเวียดนาม

สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างประเทศมหาอำนาจในระดับโลก ซึ่งประกอบด้วย สหรัฐฯ สหภาพโซเวียต และจีน โดยสหภาพโซเวียตมีความขัดแย้งกับจีนมากขึ้นจนถึงขั้นใช้กำลังทหารปะทะกันตามแนวชายแดนในปี ค.ศ. 1969 ทำให้สหรัฐฯ ดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับจีนเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับสหภาพโซเวียตจนสามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันได้ในปี ค.ศ. 1979 ในขณะที่สหภาพโซเวียตก็ผ่อนปรนนโยบายต่างประเทศของตนยอมรับร่วมมือกับสหรัฐฯ ในการจำกัดอาวุธยุทธศาสตร์ร่วมกันตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 เป็นต้นมาตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 2.2 ของบทที่ 2 ได้ทำให้จีนกลายเป็นตัวแปรที่สำคัญในการถ่วงดุลอำนาจระหว่างสหรัฐฯ กับสหภาพโซเวียต และเป็นโอกาสให้ประเทศไทยได้ใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงใน

ความสัมพันธ์สามเส้าดังกล่าวนี้ถ่วงดุลอำนาจกับเวียดนาม เพื่อไม่ให้มีโอกาสรุกรานประเทศไทย ได้โดยง่าย โดยประเทศไทยได้กำหนดนโยบายต่างประเทศในการถ่วงดุลอำนาจกับเวียดนามไว้ เป็น 2 ระดับคือ การถ่วงดุลอำนาจในระดับยุทธศาสตร์ และการถ่วงดุลอำนาจในระดับยุทธการ ในการถ่วงดุลอำนาจในระดับยุทธศาสตร์นั้นประเทศไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีน ในปี ค.ศ. 1975 ภายหลังจากที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในกัมพูชาและเวียดนาม เมื่อพิจารณาทางภูมิรัฐศาสตร์แล้วย่อมเห็นว่าประเทศไทยได้ใช้ประโยชน์จากการที่สหภาพโซเวียตต้องการเป็นพันธมิตรกับเวียดนามเพื่อปิดล้อมจีนทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และต้องการใช้เป็นฐานทัพเรือเพื่อ ขยายกำลังอำนาจทางทะเลของตนลงสู่ทะเลจีนใต้ เมื่อประเทศไทยเป็นพันธมิตรกับจีนก็จะทำให้ เวียดนามถูกกระหนาบด้วยจีนทางทิศเหนือและประเทศไทยทางทิศตะวันตก ส่งผลให้ต้องกระจาย กำลังไว้ทั้งสองด้านและจะไม่สามารถทุ่มเทกำลังรุกรานประเทศไทยได้เต็มที่ นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้กระชับความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียตด้วยการขยายการค้าขายระหว่างกันให้มากขึ้น เพื่อต้องการให้สหภาพโซเวียตยุติการสนับสนุนเวียดนามทั้งทางทหารและทางเศรษฐกิจ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ให้ช่วยยับยั้งเวียดนามไม่ให้คิดรุกรานประเทศไทย อีกทั้งยังคงเป็นพันธมิตรทาง ทหารกับสหรัฐอยู่ต่อไปตามข้อผูกพันในสนธิสัญญาอะนิลาปี ค.ศ. 1954 และในแถลงการณ์ร่วม ถนัด-รัสค์ ในปี ค.ศ. 1962 ซึ่งทำให้มีการซ้อมรบร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐภายใต้ รหัส “คอบรา โกลด์” (Cobra Gold) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1982 เป็นต้นมา รวมทั้งยังได้มีการจัดทำ “บันทึก ช่วยจำเพื่อความเข้าใจในการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงระหว่างรัฐบาลของราชอาณาจักรไทยและ รัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกา” ในปลายปีเดียวกัน หรือเรียกว่าโครงการจัดตั้งคลังอาวุธร่วมกัน ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐเพื่อเปิดโอกาสให้กองทัพไทยเบิกอาวุธ กระสุน และอะไหล่ สำหรับอาวุธออกไปใช้ได้ ในยามฉุกเฉิน โดยไม่จำเป็นต้องรอการส่งกำลังบำรุงมาจากสหรัฐ ซึ่ง ทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการป้องปรามมากขึ้น

ส่วนการถ่วงดุลอำนาจในระดับยุทธการนั้นประเทศไทยได้ดำเนินการหลังจากที่ เวียดนามได้เข้ายึดครองกัมพูชาในปี ค.ศ. 1979 โดยได้ใช้ประโยชน์จากภูมิรัฐศาสตร์ด้วยการ ร่วมมือกับจีนให้การสนับสนุนกลุ่มเขมรที่ต่อต้านเวียดนามซึ่งตั้งมั่นอยู่ตามแนวเขตแดนระหว่าง ไทยกับกัมพูชาทั้งด้านอาวุธยุทโธปกรณ์และการสนับสนุนทางเศรษฐกิจที่จำเป็นอื่นๆ โดยให้การ รับรองรัฐบาลเขมรสามฝ่ายที่ต่อต้านเวียดนามว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายของกัมพูชา และ พยายามจูงใจให้ประชาคมโลกมีความเห็นพ้องกับประเทศไทย เพื่อต้องการตัดกำลังเวียดนามตาม แนวเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา และต้องการให้เวียดนามทุ่มเททรัพยากรไปกับการ ปราบปรามกลุ่มเขมรที่ต่อต้านจนค่อนข้างอ่อนแอลงและยอมเจรจากถอนทหารออกจากกัมพูชาใน ที่สุด

5.2.2 การสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความจริงแล้วประเทศไทยได้พยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1971 ด้วยการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกับประเทศสมาชิกในกลุ่มประเทศอาเซียนในปฏิญญาบัวลาติมเปอร์ที่มุ่งหวังให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเขตแห่ง สันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality; ZOPFAN) เพื่อให้ปลอดจากการแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย แต่เจตนารมณ์ดังกล่าวก็มีปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะเป็นการยากที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะยกเลิกข้อผูกพันด้านความมั่นคงต่างๆ ที่ได้ทำไว้กับประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย การที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะและมีอิทธิพลในอินโดจีนอย่างสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1975 นั้นจึงเป็นโอกาสให้ประเทศไทยได้สานต่อเจตนารมณ์ดังกล่าว ด้วยการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศดำเนินการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับกลุ่มประเทศในอินโดจีน หลังจากที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะอย่างสมบูรณ์แล้ว และเมื่อ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีระหว่าง ค.ศ. 1977 ถึง ค.ศ. 1980) ได้เป็นผู้นำรัฐบาลก็ได้ดำเนินนโยบายผ่อนปรนความตึงเครียดกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน ด้วยการเดินทางไปเยือน ลาว กัมพูชา และเวียดนาม รวมทั้งได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่เวียดนามด้วยการให้สินเชื่อระยะยาวแก่เวียดนามเป็นจำนวนเงิน 100 ล้านดอลลาร์สำหรับซื้อสินค้าไทย เพราะประเทศไทยตระหนักดีว่าความขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคทำให้เวียดนามต้องการมีความสัมพันธ์อันดีทางเศรษฐกิจกับประเทศไทย ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น หลังจากนั้นประเทศไทยก็ได้พยายามเจรจากับเวียดนามเรื่อยมาตามลำดับ เพื่อต้องการลดความหวาดระแวงและพยายามเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างกัน

5.2.3 การปรับปรุงขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศ

การที่ประเทศไทยได้ตัดสินใจดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์และแสวงหาความมั่นคงร่วมกันกับกลุ่มประเทศเสรีนิยมภายหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 และได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับสหรัฐฯ เป็นอย่างยิ่ง เพื่อต่อต้านภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเข้มแข็งร่วมกันในทศวรรษที่ 1960 ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.1 ของบทที่ 2 นั้น ได้ทำให้ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐฯ ในรูปของการได้รับอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา⁴

⁴ กองบัญชาการทหารสูงสุด, ประวัติศาสตร์กองทัพไทยในรอบ 200 ปี พ.ศ. 2325-2525, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, 2525), หน้า 327.

ส่งผลให้กองทัพไทยเคยชินกับการพึ่งพาสหรัฐฯ⁵ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไม่เจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีหลักประกันในการป้องกันประเทศจากการเข้าร่วมในนโยบายความมั่นคงร่วมกันกับสหรัฐฯ และพันธมิตรตามสนธิสัญญาอะนิลาในปี ค.ศ. 1954 ในนามขององค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งยังมีหลักประกันในการป้องกันประเทศจากแถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสค์ ในปี ค.ศ. 1962 ซึ่งทำให้สหรัฐฯ มีข้อผูกพันแบบทวิภาคีกับประเทศไทยในการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก และส่งผลให้สหรัฐฯ เข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทยตั้งแต่บัดนั้นตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 2.1 ของบทที่ 2 จากเหตุผลข้างต้นกองทัพไทยจึงมุ่งเน้นเสริมสร้างขีดความสามารถในการรักษาความมั่นคงภายในคือการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เท่านั้น แต่เมื่อสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปเป็นแรงบังคับให้สหรัฐฯ ต้องถอนทหารออกจากประเทศไทยจนมีการปิดฐานทัพและสถานที่ทำการทางทหารของสหรัฐฯ ในประเทศไทยในปี ค.ศ. 1976 และยุติการให้ความช่วยเหลือทางทหารในรูปของการสนับสนุนอาวุธยุทโธปกรณ์แบบให้เปล่าตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 2.2 ของบทที่ 2 นั้น ขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศของไทยที่เกิดจากการพึ่งพาสหรัฐฯ ก็ลดลงอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นความล่อแหลม (Vulnerability) ต่อการรุกรานจากฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างยิ่ง ดังนั้นประเทศไทยในสมัยรัฐบาลของ นาย ธานินทร์ กรัยวิเชียร (ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีระหว่าง ค.ศ. 1976 ถึง ค.ศ. 1977)⁶ จึงได้เร่งปรับปรุงกองทัพให้มีขีดความสามารถในการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอกได้มากขึ้น โดยได้กำหนดเป้าหมายดังกล่าวไว้ในนโยบายป้องกันประเทศปี ค.ศ. 1977⁷ ให้กองทัพสามารถพึ่งพาตนเองได้ภายใต้เงื่อนไขของสภาพเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในขณะนั้น และได้วางแผนปรับปรุงระบบการป้องกันตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ได้แก่ การขุดคลองและสร้างถนนในพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ การเสริมกำลังของหน่วยรบประจำการด้วยกองกำลังกึ่งทหาร การจัดหาปืนใหญ่ที่มีระยะยิงไกล ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการต่อต้านรถถัง การป้องกันภัยทางอากาศ และการโจมตีทางอากาศ ซึ่งได้พยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งบริเวณชายแดนให้มากที่สุดและได้เน้นการใช้กำลังทหารเพื่อป้องกันการรุกรานเขตแดน โดยกองกำลังต่างชาติ ตลอดจนให้สามารถผลักดันกองกำลังต่างชาติให้ออกไปจากเขตแดนประเทศไทยได้ในที่สุด

⁵ ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร, “การบริหารกองทัพและการป้องกันประเทศไทย,” ใน ระบบทหารไทย: บทศึกษากองทัพในบริบททางสังคม-การเมือง, สุรชาติ บำรุงสุข, บรรณาธิการ, หน้า 69.

⁶ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สาขาวิชาศิลปศาสตร์, เอกสารการสอนชุดวิชาวิวัฒนาการการเมืองไทย หน่วยที่ 8-15, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2542), หน้า 776.

⁷ ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร, “การบริหารกองทัพและการป้องกันประเทศไทย,” ใน ระบบทหารไทย: บทศึกษากองทัพในบริบททางสังคม-การเมือง, สุรชาติ บำรุงสุข, บรรณาธิการ, หน้า 70.

5.2.4 การเร่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ประเทศไทยได้เริ่มใช้เครื่องมือทางการทูตเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้ขยายตัวมากขึ้น ในช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (ค.ศ. 1985 ถึง ค.ศ. 1986) ที่เรียกว่าหลัก “การทูตนำการค้า” เพื่อให้มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งได้ส่งผลให้ฐานะเศรษฐกิจและการเงินของประเทศเกิดความมั่นคง เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมทั้งให้สามารถนำการพัฒนาเศรษฐกิจไปสนับสนุนความมั่นคงแห่งชาติได้ ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (ค.ศ. 1987 ถึง ค.ศ. 1991) รัฐบาลของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีระหว่าง ค.ศ. 1988 ถึง ค.ศ. 1991) ก็ได้ริเริ่มนโยบายในการเปลี่ยนแปลงกลุ่มประเทศอินโดจีนจาก “สนามรบเป็นตลาดการค้า” เพื่อให้กลุ่มประเทศอินโดจีนเห็นความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกันจนนำไปสู่การกินคืออยู่ของประชาชน ซึ่งทำให้สามารถลดการหวาดระแวงและการแข่งขันกันทางทหารลงได้ในที่สุด

5.2.5 การกดดันเวียดนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชา

ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายต่างประเทศเพื่อกดดันเวียดนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชา ด้วยการใช้เวทีการเมืองระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลกแสดงให้เห็นถึงความก้าวร้าวของเวียดนามที่ไม่สนใจต่อหลักกฎหมายและความชอบธรรมระหว่างประเทศ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการที่ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศรักสันติและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ แต่กลับต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากเวียดนามซึ่งมีความกระหายสงครามและต้องการสร้างความเป็นใหญ่แต่เพียงผู้เดียวในอินโดจีน เพื่อให้ประชาคมระหว่างประเทศสนับสนุนข้อเรียกร้องของประเทศไทยและร่วมกันกดดันเวียดนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชา ด้วยการประณาม และโค่นเตี๋ยทางเศรษฐกิจ โดยในเวทีการเมืองระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคนั้นประเทศไทยได้ใช้สมาคมอาเซียนเป็นเวทีที่สำคัญในการให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนทางการทูตจากประเทศสมาชิกในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศด้านหน้าที่มีภูมิรัฐศาสตร์เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งความไม่มั่นคงปลอดภัยของประเทศไทยย่อมกระทบกระเทือนต่อความไม่มั่นคงปลอดภัยของประเทศสมาชิกอื่นๆที่เหลือด้วย ส่วนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศในระดับโลกนั้นประเทศไทยได้ผนึกกำลังกับประเทศสมาชิกอาเซียนในการใช้เวทีสหประชาชาติหิบบกปัญหาการรุกรานกัมพูชาโดยเวียดนามให้เป็นปัญหาที่กระทบกระเทือนต่อสันติภาพและความมั่นคงของโลก โดยได้เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาการรุกรานอัฟกานิสถานของสหภาพโซเวียตว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สหภาพโซเวียตต้องการแผ่ขยายอิทธิพลไปทั่วทวีปเอเชีย ซึ่งทำให้ประเทศไทยได้รับเสียงสนับสนุนจากกลุ่มประเทศอิสลามตลอดจนประชาคมระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียเพิ่มขึ้น เพื่อกดดันเวียดนามให้เคารพในบูรณภาพแห่ง

ดินแดนของประเทศไทย รวมทั้งเพื่อให้สหประชาชาติมีมติโคเคเด็ยเวียคนามและโคเคเด็ยกัมพูชา ที่ปกครองโดยรัฐบาลภายใต้การควบคุมของเวียคนามทั้งทางการเมืองและการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสนับสนุนเขมรสามฝ่ายที่ต่อต้านเวียคนามให้เป็นรัฐบาลที่ได้รับการรับรองจากสหประชาชาติและมีผู้แทนอยู่ในสหประชาชาติ ซึ่งเป็นการบีบบังคับให้เวียคนามต้องยอมถอนทหารออกจากกัมพูชาในเวลาต่อมา

5.3 ผลลัพธ์ที่ต้องการจากการใช้เครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

การดำเนินนโยบายต่างประเทศอาจพิจารณาได้ในรูปของการนำอำนาจรัฐเปลี่ยนไปสู่การปฏิบัติต่อรัฐอื่นๆ เพื่อจูงใจให้รัฐเหล่านั้นกระทำในสิ่งที่รัฐตนเองต้องการ โดยมีเป้าหมายในการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของรัฐอันได้แก่ การรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาและเพิ่มพูนอำนาจของรัฐ การเพิ่มพูนความมั่งคั่งของรัฐ ตลอดจนการรักษาสันติภาพระหว่างประเทศ ในการปฏิบัติเพื่อจูงใจให้รัฐอื่นๆกระทำในสิ่งที่รัฐตนเองต้องการนั้น จะต้องใช้กำลังอำนาจของรัฐเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติซึ่งมีเครื่องมือที่สำคัญคือ เครื่องมือทางการทูต เครื่องมือทางการทหาร เครื่องมือทางเศรษฐกิจ และเครื่องมือทางสังคมจิตวิทยา อย่างไรก็ตามกำลังอำนาจทางทะเลก็เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือทางการทหารของรัฐชายฝั่งทะเลที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการทูตได้ในขณะเดียวกันตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 จากการใช้เครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศดังกล่าวทำให้พิจารณาได้ว่า การจูงใจให้รัฐอื่นๆกระทำในสิ่งที่รัฐตนเองต้องการนั้นสามารถกระทำได้โดยการไม่ใช้กำลังทหารและโดยการใช้กำลังทหาร ซึ่งจะได้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

5.3.1 การจูงใจโดยไม่ใช้กำลังทหาร

การจูงใจโดยไม่ใช้กำลังทหารเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยเครื่องมือทางการทูต เครื่องมือทางเศรษฐกิจ และเครื่องมือทางสังคมจิตวิทยา ซึ่งอาจใช้เครื่องมือทางการทูตโดยลำพังหรือใช้เครื่องมือทางการทูตประกอบกับเครื่องมืออื่นๆที่เหลือก็ได้ โดยการใช้เครื่องมือทางการทูตเป็นการจูงใจด้วยวิธีการเจรจาตกลงระหว่างกัน ความสำเร็จในการเจรจาทางการทูตนั้นต้องอาศัยความมีมนุษยสัมพันธ์ การรู้จักใช้ภาษาทางการทูต ไหวพริบ และความฉลาดของนักการทูต ที่ต้องรู้จักประเมินจุดอ่อนและจุดแข็งของคู่เจรจาลดลงจนประเมินสถานการณ์และรู้จักใช้กำลังอำนาจของรัฐที่มีอยู่ยกเว้นกำลังอำนาจทางทหารเพื่อประกอบการเจรจา อีกทั้งยังต้องอาศัยบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเจรจาในลักษณะของการให้เกิดริ้วรอยเจรจาและยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างกันด้วย สำหรับการใช้อุปกรณ์เศรษฐกิจจะเป็นการจูงใจที่อาศัยความขาดแคลนทางทรัพยากรหรือความคุ้มค่าในการผลิตเป็นพื้นฐาน เนื่องจากไม่มีรัฐใดที่มีทรัพยากร

เพียงพอแก่ความต้องการของตนเองหรือสามารถผลิตสินค้าที่ตนเองต้องการได้ทุกอย่างด้วยความคุ้มค่า ทำให้การจ้างใจโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจสามารถกระทำได้ 2 แนวทางคือ แนวทางที่เป็นผลดีต่อรัฐเป้าหมาย และแนวทางที่เป็นผลเสียต่อรัฐเป้าหมาย โดยแนวทางที่เป็นผลดีต่อรัฐเป้าหมาย ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การตกลงซื้อขายสินค้าในปริมาณที่มากขึ้น และการให้สิทธิพิเศษทางการค้า แนวทางดังกล่าวนี้จะทำให้รัฐเป้าหมายมีความรู้สึกที่ดีและสมัครใจให้ความร่วมมือโดยปราศจากการบีบบังคับ ส่วนแนวทางที่เป็นผลเสียต่อรัฐเป้าหมาย ได้แก่ การงดซื้อสินค้า การงดส่งสินค้าออกไปขาย การกีดกันการค้าด้วยวิธีการที่ใช้กำแพงภาษีและไม่ใช่กำแพงภาษี การทุ่มสินค้า และการกว้านซื้อสินค้า แนวทางดังกล่าวนี้จะทำให้รัฐเป้าหมายต้องสูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและถูกบีบบังคับให้ความร่วมมือเพื่อแลกกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไม่ต้องการสูญเสีย นั่น ซึ่งจะได้ผลดีต่อเมื่อรัฐเป้าหมายจำเป็นต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจต่อรัฐที่ใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการดำเนินนโยบายต่างประเทศนั้นๆ ส่วนการใช้เครื่องมือทางสังคมจิตวิทยาจะเป็นการจ้างใจด้วยการโฆษณาชวนเชื่อโดยการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันจนเต็มใจให้ความร่วมมือ หรือก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวจนยินยอมให้ความร่วมมือ ซึ่งรัฐที่จะประสบความสำเร็จในการโฆษณาชวนเชื่อ นั้นจะต้องมีระบบการสื่อสาร โทรคมนาคมที่ดี เพื่อให้สามารถเข้าถึงรัฐเป้าหมายได้อย่างสะดวกและแพร่หลายไปในวงกว้างได้ตลอดเวลา โดยสรุปแล้วการจ้างใจโดยไม่ใช้กำลังทหารจะทำให้รัฐเป้าหมายไม่รู้สึกว่าคุณบีบบังคับมากนัก และสามารถสร้างความร่วมมือได้มากกว่าความขัดแย้งบนพื้นฐานของการมีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยสามารถควบคุมสถานการณ์ความขัดแย้งให้อยู่ในระดับต่ำได้ ซึ่งรัฐที่ดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยเครื่องมือที่ไม่ใช่กำลังทหารจะประสบความสำเร็จในการจ้างใจก็ต่อเมื่อสามารถทำให้รัฐเป้าหมายเห็นว่า การยินยอมให้ความร่วมมือกระทำในสิ่งที่รัฐนั้นต้องการ จะได้รับผลประโยชน์มากกว่าการไม่ยินยอมให้ความร่วมมือ

การจ้างใจโดยไม่ใช้กำลังทหารนั้นยังสามารถกระทำได้ในลักษณะของการบีบบังคับโดยใช้เครื่องมือทางการทูต เครื่องมือทางเศรษฐกิจ และเครื่องมือทางสังคมจิตวิทยา เพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือใช้ประกอบกันเพื่อสร้างแรงบีบบังคับให้เกิดขึ้นมากขึ้นได้ตามต้องการ ซึ่งข้อดีของการจ้างใจโดยใช้เครื่องมือที่ไม่ใช่กำลังทหารก็คือ การควบคุมสถานการณ์ความขัดแย้งไม่ให้ลุกลามกลายเป็นความขัดแย้งระดับสูงหรือสงครามระหว่างกันได้ แต่ก็มีข้อเสียคือไม่สามารถสร้างความกลัวให้รัฐเป้าหมายยอมร่วมมือได้อย่างรวดเร็ว

5.3.2 การจ้างใจโดยใช้กำลังทหาร

การจ้างใจโดยใช้กำลังทหารเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยเครื่องมือทางการทหารควบคู่กับเครื่องมือทางการทูต หรือด้วยกำลังอำนาจทางทะเลควบคู่กับเครื่องมือทางการทูตในกรณีที่รัฐนั้นเป็นรัฐชายฝั่งทะเล การที่ต้องใช้เครื่องมือทางการทูตควบคู่ไปด้วย เนื่องจาก

จำเป็นต้องมีการสื่อสารกับรัฐเป้าหมายในระหว่างการใช้เครื่องมือทางการทหาร เพื่อให้แน่ใจว่ารัฐเป้าหมายสามารถแปลความหมายของการจู่โจมโดยใช้กำลังทหารได้อย่างถูกต้อง เพราะการจู่โจมโดยใช้กำลังทหารเป็นเพียงการข่มขู่รัฐเป้าหมายโดยไม่จำเป็นต้องใช้กำลังทหารอย่างจริงจัง ดังนั้นการสื่อสารกับรัฐเป้าหมายเพื่อให้ทราบว่าการจู่โจมนั้นได้บรรลุผลในการทำให้รัฐเป้าหมายยินยอมให้ความร่วมมืออย่างน้อยเพียงใดจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากบรรลุผลโดยสมบูรณ์แล้วก็ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางการทหารในการจู่โจมรัฐเป้าหมายอีกต่อไป รัฐที่จะประสบความสำเร็จในการจู่โจมโดยใช้เครื่องมือทางการทหารนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือ (Credibility) ของคนว่ามีความตั้งใจ (Will) ที่จะใช้กำลังทหารอย่างแท้จริงและมีกำลังทหารที่เข้มแข็งจนสามารถ (Ability) สร้างความเสียหายต่อรัฐเป้าหมายได้หากไม่ยอมให้ความร่วมมือ ความเชื่อดังกล่าวนี้เป็นปัญหาที่สำคัญของรัฐที่ต้องการดำเนินการจู่โจมแต่มีความเข้มแข็งทางทหารน้อยกว่า เพราะต้องใช้เวลาสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น ในการจู่โจมโดยใช้กำลังทหารนั้นสามารถกระทำได้ 2 ลักษณะคือ การป้องปราม และการบีบบังคับ

การป้องปราม คือการจู่โจมให้รัฐเป้าหมายขณวินาทีที่จะกระทำการใดๆอันเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐที่ดำเนินการป้องปราม ตัวอย่างเช่น การป้องปรามในห้วงแผนการที่จะใช้กำลังทหารรุกรานรัฐที่ดำเนินการป้องปราม โดยต้องทำให้รัฐเป้าหมายมีความกลัวว่าหากไม่ขณวินาทีที่จะกระทำการนั้นแล้ว ผลที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดความสูญเสียเป็นจำนวนมหาศาลมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับ⁸ ซึ่งรัฐที่ดำเนินการป้องปรามไม่ได้มีจุดมุ่งที่จะใช้กำลังในการสร้างความสูญเสียต่อรัฐเป้าหมายแต่อย่างใด การที่จะป้องปรามได้สำเร็จต้องอาศัยการสื่อสารที่แสดงถึงความตั้งใจของรัฐที่ดำเนินการป้องปรามอย่างชัดเจน ซึ่งอาจเป็นการสื่อสารโดยอ้อมด้วยการกระทำหรือสัญลักษณ์บางประการ ได้แก่ การเป็นพันธมิตรทางทหารกับรัฐที่มีความเข้มแข็งเพื่อป้องกันประเทศร่วมกัน การจัดหาหรือครอบครองอาวุธทางยุทธศาสตร์เชิงรุกซึ่งมีอำนาจการทำลายล้างสูง การวางกำลังทหารไว้ตามแนวชายแดน และการใช้กำลังทางเรือแสดงกำลังด้วยการปรากฏตัว (Presence) ปฏิบัติการในบริเวณน่านน้ำสากลหรือในบริเวณที่ใกล้เคียงกับน่านน้ำของรัฐเป้าหมาย เป็นต้น หรืออาจเป็นการสื่อสารโดยตรงด้วยการใช้เครื่องมือทางการทูตก็ได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าการสื่อสารโดยอ้อมอาจจะได้ผลลัพธ์ทางจิตวิทยาในการสร้างความกลัวต่อรัฐเป้าหมายมากกว่าการสื่อสารโดยตรง แต่การสื่อสารโดยตรงก็ยังมีประโยชน์อยู่เสมอเพราะช่วยไม่ทำให้รัฐเป้าหมายแปลความหมายผิดพลาด จนลุกลามถึงขั้นต้องใช้กำลังทหารเข้าปฏิบัติการจริงระหว่างกัน และก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่รัฐที่ดำเนินการป้องปรามและรัฐเป้าหมายอย่างไม่จำเป็น

⁸ Paul G. Lauren, *Diplomacy new approaches in history, theory, and policy*, (New York: The Free Press, 1979), p. 188.

การบีบบังคับ คือการจูงใจให้รัฐเป้าหมายยุติการกระทำใดๆอันเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐที่ดำเนินการบีบบังคับ หรือการจูงใจให้รัฐเป้าหมายกลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนหน้าการกระทำใดๆที่ได้กระทำไปแล้ว ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ถือว่าเป็นการบีบบังคับเชิงรับ (Defensive Coercion) นอกจากนี้การบีบบังคับยังเป็นการจูงใจให้รัฐเป้าหมายมอบผลประโยชน์ที่ครอบครองอยู่ให้แก่รัฐที่ดำเนินการบีบบังคับ ซึ่งกรณีนี้ถือว่าเป็นการบีบบังคับเชิงรุก (Offensive Coercion)⁹ หากพิจารณาคำจำกัดความดังกล่าวอย่างถี่ถ้วนแล้วจะพบว่า การบีบบังคับประกอบด้วยมิติที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด 2 มิติคือ การป้องปราม (Deterrence) และการกดดัน (Compellence) โดยการดำเนินการป้องปรามนั้นได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า ไม่ได้มีจุดมุ่งที่จะใช้กำลังในการสร้างความสูญเสียต่อรัฐเป้าหมายแต่อย่างใด ส่วนการดำเนินการกดดันนั้น อาจมีจุดมุ่งที่จะใช้กำลังในการสร้างความสูญเสียต่อรัฐเป้าหมายหรืออาจไม่มีจุดมุ่งดังกล่าวก็ได้ ตัวอย่างของการบีบบังคับ ได้แก่ การบีบบังคับให้ยุติการส่งกำลังทหารเข้าไปแทรกแซงในรัฐที่เป็นมิตรกับรัฐที่ดำเนินการบีบบังคับ หรือการบีบบังคับให้ถอนทหารซึ่งประจำการอยู่ในรัฐที่เป็นมิตรกับรัฐที่ดำเนินการบีบบังคับ หรือการบีบบังคับให้มอบดินแดนให้แก่รัฐที่ดำเนินการบีบบังคับ โดยต้องทำให้รัฐเป้าหมายมีความกลัวว่าหากไม่ยุติการกระทำดังกล่าว หรือไม่กลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนหน้าการกระทำดังกล่าว หรือไม่มอบผลประโยชน์ที่ครอบครองอยู่แล้ว ผลที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดความสูญเสียเป็นจำนวนมหาศาลมากกว่าผลประโยชน์ที่ครอบครองอยู่และอาจสูญเสียมากเกินไปที่จะควบคุมได้ นอกจากนี้ยังต้องทำให้รัฐเป้าหมายเห็นว่าหากยอมให้ความร่วมมือแล้วจะ ได้รับผลประโยชน์ที่ดีขึ้นกว่าเดิม การที่จะบีบบังคับได้สำเร็จนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับชนิดของการจูงใจว่าเป็นการจูงใจให้รัฐเป้าหมายยุติการกระทำ หรือเป็นการจูงใจให้รัฐเป้าหมายกลับคืนสู่สภาพเดิม หรือเป็นการจูงใจให้รัฐเป้าหมายมอบผลประโยชน์ที่ครอบครองอยู่ให้แล้ว ยังขึ้นอยู่กับ การเสนอผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐเป้าหมายไปพร้อมๆกับการใช้กำลังอย่างจำกัดหากรัฐเป้าหมายยังไม่ยอมให้ความร่วมมือด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าต้องใช้ทั้งไม้แข็งและไม้นวมสลับกันไป (Carrot-and-Stick Approach) โดยต้องมีสิ่งตอบแทนเป็นเครื่องจูงใจด้วย เพราะการจูงใจด้วยการสร้างความกลัวเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ

การจูงใจโดยใช้กำลังทหารนั้นอาจทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งบานปลายจนกลายเป็นความขัดแย้งระดับสูงหรือสงครามระหว่างกันได้ง่าย เนื่องจากกำลังทหารสามารถสร้างความขัดแย้งได้มากกว่าความร่วมมือบนพื้นฐานของความหวาดระแวงและความกลัวซึ่งกันและกัน ดังนั้นการใช้เครื่องมือทางการทหารจะต้องมั่นใจว่ามีแสนยานุภาพเพียงพอที่จะเอาชนะรัฐเป้าหมายได้ในกรณีที่ความขัดแย้งขยายตัวจนต้องใช้กำลังทหารเข้าปะทะกัน มิฉะนั้นจะนำความเสียหายมาสู่รัฐที่ดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยเครื่องมือทางการทหารในที่สุด ซึ่งหมายความว่ารัฐ

⁹ Ibid., pp. 192-193.

ที่ต้องการดำเนินนโยบายต่างประเทศจงใจรัฐเป่าหมายด้วยเครื่องมือทางการทหารซึ่งมีความเข้มแข็งน้อยกว่า ต้องใช้เวลาในการสร้างเครื่องมือทางการทหารให้มีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะแสดงให้รัฐเป่าหมายเห็นความน่าเชื่อถือ (Credibility) ได้ว่าจะสามารถสร้างความเสียหายอย่างมหาศาลต่อรัฐเป่าหมายได้หากไม่ยอมให้ความร่วมมือ

5.4 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหากใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคง

แม้ในความเป็นจริงประเทศไทยได้ใช้กำลังทางบกและกำลังทางอากาศ เป็นเครื่องมือสนับสนุนเครื่องมืออื่นๆ เช่น เครื่องมือทางการทูต และเครื่องมือทางเศรษฐกิจ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามจากเวียดนาม โดยไม่ได้ใช้กำลังอำนาจทางทะเลเป็นเครื่องมือสนับสนุนเครื่องมืออื่นๆ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศดังกล่าวเลยก็ตาม แต่การวิเคราะห์ให้เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหากประเทศไทยใช้กำลังอำนาจทางทะเลเป็นเครื่องมือในการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงจากเวียดนาม ก็เป็นสิ่งจำเป็นต่อการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการใช้เครื่องมืออื่นๆ มากกว่าการใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงจากเวียดนามที่จะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

จากการพิจารณากำลังอำนาจทางทะเลของประเทศไทยในระหว่าง ค.ศ. 1977 ถึง ค.ศ. 1988 ในหัวข้อ 4.4 ของบทที่ 4 ซึ่งประเทศไทยได้พัฒนากำลังอำนาจทางทะเลด้วยงบประมาณของตนเองอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973 นั้น ทำให้วิเคราะห์ได้ว่าประเทศไทยมีความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการพัฒนากำลังอำนาจทางทะเลพอสมควร รวมทั้งมีความเข้าใจที่จะใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการสนับสนุนเครื่องมือดำเนินนโยบายต่างประเทศอื่นๆ เพื่อต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงจากภายนอกประเทศเท่าที่สามารถกระทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศทางทะเล และการคุ้มครองเส้นทางคมนาคมทางทะเล อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ถึงขีดความสามารถในการป้องกันประเทศของกำลังอำนาจทางทะเลที่มีอยู่ในขณะนั้นตามหลักนิยมของการปฏิบัติการทางเรือในสาขาต่างๆ แล้ว พบว่าประเทศไทยไม่สามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะการจงใจโดยใช้กำลังทหารเพื่อดำเนินการป้องปราม (Deterrence) ไม่ให้เวียดนามรุกรานประเทศไทย หรือเพื่อดำเนินการบีบบังคับ (Coercion) ให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาได้ โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหากใช้กำลังอำนาจทางทะเลดำเนินการดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ให้เห็นได้ดังต่อไปนี้

5.4.1 การป้องปราม

ด้วยเหตุที่ท่าล้งทหารของเวียดนามที่ประจำการอยู่ในกัมพูชาตามบริเวณเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา ได้แสดงท่าทีรุกรานประเทศไทยอย่างเปิดเผยด้วยการรุกล้ำเข้ามาในเขตแดนไทยจนถึงขั้นปะทะกับทหารไทยหลายครั้ง ซึ่งทำให้ประเทศไทยประเมินโอกาสที่จะถูกเวียดนามรุกรานด้วยกำลังทางบกกว่ามีความเป็นไปได้สูง ดังนั้นหากประเทศไทยสามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการจูงใจให้เวียดนามไม่รุกรานประเทศไทยได้ โดยทำให้เวียดนามมีความกลัวว่าหากไม่งดเว้นการกระทำดังกล่าวแล้ว ผลที่เกิดขึ้นจากการรุกรานของเวียดนามจะก่อให้เกิดความสูญเสียเป็นจำนวนมากสาหัสแก่เวียดนามมากกว่าผลประโยชน์ที่เวียดนามจะได้รับ ก็หมายความว่าประเทศไทยสามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลต่อต้านภัยคุกคามจากเวียดนามด้วยการป้องปรามเวียดนามไม่ให้รุกรานประเทศไทยได้สำเร็จ แต่การที่ประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการป้องปรามเวียดนามไม่ให้ดำเนินการดังกล่าวได้นั้น ประเทศไทยจะต้องสามารถสร้างความเชื่อถือ (Credibility) ให้เวียดนามเห็นว่าประเทศไทยมีทั้งความตั้งใจ (Will) และขีดความสามารถ (Capability) ที่จะใช้กำลังอำนาจทางทะเลสร้างความเสียหายต่อเวียดนามได้หากเวียดนามรุกรานประเทศไทย โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับขีดความสามารถนั้น ประเทศไทยจะต้องแสดงให้เห็นว่าเวียดนามประจักษ์ทั้งในลักษณะเชิงรับ โดยอ้อม (passive and implicit) และเชิงรุกโดยตรง (active and explicit) ซึ่งเป็นเรื่องของการแสดงศักยภาพมากกว่าการใช้กำลังอย่างแท้จริง

ในการแสดงขีดความสามารถให้เวียดนามประจักษ์ในลักษณะเชิงรับโดยอ้อมนั้น ประเทศไทยต้องใช้กำลังทางเรือไปปรากฏตัวในน่านน้ำของกัมพูชาและเวียดนาม โดยต้องอาศัยการสื่อสารที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะใช้กำลังอำนาจทางทะเล ด้วยการเคลื่อนกำลังทางเรือจากฐานทัพเรือออกสู่ทะเลหลวงอย่างเปิดเผย หรือเคลื่อนกำลังทางเรือผ่านน่านน้ำของกัมพูชาและเวียดนามอย่างสุจริต (Innocent Passage) โดยไม่แสดงท่าทีรุกรานฝ่ายตรงข้าม ซึ่งสามารถกระทำได้ตามหลักกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ และการเคลื่อนกำลังทางเรือดังกล่าวจะต้องใช้กำลังทางเรือเป็นจำนวนมากเพื่อแสดงให้เห็นถึงแสนยานุภาพที่น่าเกรงขาม ส่วนการแสดงความตั้งใจให้เวียดนามประจักษ์ในลักษณะเชิงรุกโดยตรงนั้น ประเทศไทยต้องปฏิบัติการซ้อมรบในระหว่างเคลื่อนกำลัง ได้แก่ การซ้อมยกพลขึ้นบกในบริเวณชายฝั่งของประเทศไทยที่อยู่ใกล้เคียงกับเขตแดนกัมพูชา การซ้อมใช้อาวุธต่อต้านเรือผิวน้ำ การซ้อมใช้อาวุธป้องกันภัยทางอากาศ และการซ้อมใช้อาวุธระดมยิงฝั่ง การสื่อสารด้วยการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะใช้กำลังอำนาจทางทะเลและขีดความสามารถของกำลังอำนาจทางทะเลดังกล่าวนี้ จะสามารถสร้างอิทธิพลจูงใจเวียดนามให้ยับยั้งชั่งใจในการกระทำใดๆ ที่คุกคามผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยได้ ซึ่งจากการพิจารณากำลังอำนาจทางทะเลของประเทศไทยในขณะนั้นแล้วพบว่า ไม่มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการระยะไกลได้อย่างต่อเนื่อง (Sustainability) เพราะขาดเรือส่งกำลัง

บำรุงขนาดใหญ่ อีกทั้งยังไม่มีขีดความสามารถในการขยายกำลังอำนาจจากทะเลขึ้นสู่ฝั่ง หรือปฏิบัติการซุ่มยกพลขึ้นบกได้ เพราะขาดเรือรบขนาดใหญ่ที่มีปืนใหญ่ขนาด 5 นิ้วขึ้นไปในการระดมยิงฝั่งตามหลักยุทธวิธีปืนใหญ่เรือ และขาดเรือรบที่มีขีดความสามารถในการป้องกันภัยทางอากาศจากเครื่องบินรบที่ทันสมัยของเวียดนาม อีกทั้งการใช้เรือยนต์เร็วโจมตีคิดอาวุธจรวดนำวิถีในการระดมยิงฝั่งก็ไม่ใช่อุทธรวิธีที่เหมาะสม เพราะเป้าหมายในการใช้อาวุธของเรือยนต์เร็วโจมตี นั่นก็คือเรือรบผิวน้ำขนาดใหญ่ที่มีคุณค่าทางยุทธการสูง นอกจากนี้ก็ยังมีกำลังทางเรือมากพอที่จะใช้ในการปฏิบัติการดังกล่าวได้ เพราะมีเรือรบขนาดใหญ่เพียง 6 ลำ โดยในจำนวนนี้เป็นเรือรบรุ่นเก่าถึง 5 ลำ ซึ่งต้องแบ่งกำลังไปใช้ในการคุ้มครองเส้นทางคมนาคมส่วนหนึ่งด้วย และเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเรือรบขนาดใหญ่ของเวียดนามแล้วก็ยังมีจำนวนน้อยกว่าถึง 3 ลำ ทำให้ไม่สามารถสื่อสารให้เวียดนามเกิดความหวาดกลัวว่ากำลังอำนาจทางทะเลของประเทศไทยจะสร้างความสูญเสียอย่างมหาศาลต่อกำลังทางเรือของเวียดนามได้ ดังนั้นประเทศไทยจึงไม่สามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการดำเนินนโยบายต่างประเทศป้องปรามไม่ให้เวียดนามรุกรานประเทศไทยทางบกได้ อย่างไรก็ตามหลังจากที่ประเทศไทยได้พัฒนากำลังอำนาจทางทะเลไปจนถึงปี ค.ศ. 1988 แล้ว ประเทศไทยก็มีกำลังอำนาจทางทะเลที่เข้มแข็งเพิ่มขึ้น กล่าวคือมีขีดความสามารถในการคุ้มครองเส้นทางคมนาคมได้มากขึ้น และมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการระยะไกลได้อย่างต่อเนื่องมากขึ้นจนสามารถดูแลรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ได้แก่ การคุ้มครองเรือประมงในบริเวณที่เป็นพื้นที่ทับซ้อนกับประเทศเพื่อนบ้านได้ ตลอดจนมีขีดความสามารถในการป้องกันไม่ให้เวียดนามโจมตีฐานขูดเจาะก๊าซธรรมชาติในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยได้ ซึ่งทำให้ประเทศไทยสามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการป้องปรามไม่ให้เวียดนามรุกรานประเทศไทยด้วยกำลังทางเรือได้เท่านั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่ากำลังอำนาจทางทะเลของประเทศไทยหลังจากที่ได้รับการพัฒนาแล้วในปลายช่วงเวลานั้น มีขีดความสามารถในการป้องปรามไม่ให้เวียดนามรุกรานประเทศไทยทางทะเลเท่านั้น แต่ไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศป้องปรามเวียดนามไม่ให้ใช้กำลังรุกรานประเทศไทยทางบกได้เลย

5.4.2 การบีบบังคับ

ด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีทัศนคติต่อการที่เวียดนามเข้ายึดครองกัมพูชาและการมีกำลังทหารเวียดนามอยู่ในกัมพูชาว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคงของประเทศไทย กล่าวคือเป็นภัยคุกคามต่อเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทยโดยตรง ดังนั้นหากประเทศไทยสามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการจูงใจให้เวียดนามยุติการยึดครองกัมพูชา หรือสามารถจูงใจให้เวียดนามถอนทหารทั้งหมดออกจากกัมพูชาได้ โดยทำให้เวียดนามมีความกลัวว่าหากไม่ยุติการยึดครองกัมพูชา หรือไม่ยอมถอนทหารทั้งหมดออกจากกัมพูชาแล้ว ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเวียดนามจะก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมหาศาลแก่เวียดนามมากกว่าผลประโยชน์ที่

เวียดนามจะได้รับจากการยึดครองกัมพูชา ก็หมายความว่าประเทศไทยสามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลต่อต้านภัยคุกคามจากเวียดนามด้วยการบีบบังคับเชิงรับ (Defensive Coercion) ได้สำเร็จ แต่การที่ประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการใช้กำลังอำนาจทางทะเลบีบบังคับเวียดนามให้ดำเนินการดังกล่าวได้นั้น ประเทศไทยจะต้องสามารถสร้างความเชื่อถือ (Credibility) ให้เวียดนามเห็นได้มากกว่าการป้องปรามตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นว่าประเทศไทยมีทั้งความตั้งใจ (Will) และขีดความสามารถ (Capability) ที่จะใช้กำลังอำนาจทางทะเลสร้างความสูญเสียอย่างมหาศาลต่อเวียดนามได้จริง เนื่องจากการบีบบังคับเป็นการปฏิบัติการที่ใช้กำลังโดยตรงต่อฝ่ายตรงข้าม ซึ่งกำลังที่ใช้ต้องมีความเข้มแข็งกว่าฝ่ายตรงข้ามเป็นอย่างมาก โดยต้องมีกำลังอำนาจทางทะเลที่มีขีดความสามารถควบคุมทะเล (Sea Control) ตลอดจนปฏิเสธการใช้ทะเล (Sea Denial) ในน่านน้ำของกัมพูชาและเวียดนามได้ในกรณีที่จำเป็น กล่าวคือต้องสามารถปฏิบัติการใช้กำลังทางเรือภายในพื้นที่และช่วงเวลาที่ต้องการ โดยปราศจากการขัดขวางจากเวียดนาม และต้องสามารถปฏิเสธไม่ให้เวียดนามใช้ทะเลเพื่อประโยชน์ในการคมนาคมขนส่งหรือเพื่อการปฏิบัติการทางทหารใดๆในพื้นที่และช่วงเวลาที่ต้องการได้ การที่จะมีขีดความสามารถดังกล่าวได้นั้นประเทศไทยจะต้องมีกำลังอำนาจทางทะเลที่ประกอบด้วยกำลังทางเรือครบทุกมิติ ได้แก่ เรือรบผิวน้ำขนาดใหญ่ เรือดำน้ำ เรือบรรทุกเครื่องบิน เรือยกพลขึ้นบก เรือส่งกำลังบำรุงขนาดใหญ่ และเรือต่อต้านทุ่นระเบิด เพื่อให้สามารถปฏิบัติการระยะไกลได้ต่อเนื่อง สามารถคุ้มกันกองเรือและป้องกันภัยทางอากาศให้แก่กองเรือ สามารถปิดล้อมทางทะเล ตลอดจนสามารถทำลายเป้าหมายทางทหารของเวียดนามบนฝั่งได้อย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปิดล้อมทางทะเลในบริเวณเมืองท่าเรือที่สำคัญของเวียดนามนั้นจะสามารถกดดันเวียดนามได้ด้วยการ ขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว หรือสกัดกั้นเรือสินค้าของเวียดนามที่ผ่านเข้าและออกน่านน้ำสากลหรือทะเลหลวงที่ต้องสงสัยว่ากระทำผิดกฎหมายระหว่างประเทศได้ ซึ่งจะทำให้เวียดนามไม่สามารถติดต่อกับพันธมิตรของเวียดนามทางทะเลได้สะดวก และนำไปสู่การขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อไปได้ การปฏิบัติการใช้กำลังทางเรือดังกล่าวในขอบเขตจำกัดจะสามารถสร้างความหวาดกลัวให้แก่เวียดนามได้ในที่สุด โดยจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการใช้เครื่องมือทางการทูตในการเจรจาประกอบกับการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเสนอผลประโยชน์ตอบแทนบางประการที่คุ้มค่ากว่าแก่เวียดนาม เช่น การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถจูงใจเวียดนามให้ยอมถอนทหารออกจากกัมพูชาได้

เมื่อพิจารณากำลังอำนาจทางทะเลของประเทศไทยในขณะนั้นแล้วพบว่าไม่ได้มีความเข้มแข็งมากกว่าเวียดนามเลย แม้ว่าจะได้รับการพัฒนาไปจนถึง ค.ศ. 1988 แล้วก็ยังคงมีความเข้มแข็งที่ใกล้เคียงกับเวียดนามเท่านั้น โดยยังคงขาดขีดความสามารถในการปฏิบัติการระยะไกลได้อย่างต่อเนื่อง และขาดขีดความสามารถในการขยายกำลังอำนาจจากทะเลขึ้นสู่ฝั่งที่ให้ผลลัพธ์ในการบีบบังคับที่สำคัญคือ การระดมยิงฝั่งและการโจมตีฝั่งเพื่อสร้างความหวาดกลัวให้กับเวียดนาม เนื่องจากขาดเรือรบที่มีปืนใหญ่ขนาด 5 นิ้วขึ้นไป และขาดเรือบรรทุกเครื่องบินที่ใช้ในการป้องกัน

ภัยทางอากาศให้แก่กองเรือและโจมตีฝั่งด้วยเครื่องบินนาวิ รวมทั้งยังขาดชิปนาวิรุฬหพิสัยไกลที่สามารถยิงทำลายเป้าหมายทางทหารและเศรษฐกิจที่สำคัญของเวียดนามบนฝั่งได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังคงขาดขีดความสามารถในการปิดล้อมที่ส่งผลในการบีบบังคับที่สำคัญคือ การปิดอ่าวเพื่อตัดการคมนาคมขนส่งทางเศรษฐกิจเข้าและออกเวียดนาม อย่างไรก็ตามหากสมมติว่าประเทศไทยสามารถพัฒนากำลังอำนาจทางทะเลให้มีความเข้มแข็งมากกว่าเวียดนามได้แล้ว การบีบบังคับเวียดนามอาจไม่ได้ผลทางยุทธศาสตร์เพราะกองเรือของสหภาพโซเวียตที่ประจำการอยู่ในฐานทัพเรือที่อ่าวคัมรานห์ของเวียดนามได้สนับสนุนกำลังอำนาจทางทะเลของเวียดนามให้มีขีดความสามารถสูงขึ้นในด้านการส่งกำลังบำรุงและการต่อต้านการปฏิเสศการใช้ทะเลจากประเทศไทย ในกรณีที่เลวร้ายที่สุดสหภาพโซเวียตอาจเข้าแทรกแซงให้ความช่วยเหลือเวียดนามจนทำให้ความขัดแย้งเกิดการขยายตัวไปสู่การทำสงครามในทะเลซึ่งประเทศไทยคงไม่สามารถต้านทานกับกองเรือของสหภาพโซเวียตที่มีแสนยานุภาพมากได้ และอาจส่งผลให้ประเทศไทยต้องสูญเสียผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลที่สำคัญจากความพ่ายแพ้ที่อาจเกิดขึ้น การรอกความช่วยเหลือจากพันธมิตรที่สำคัญคือสหรัฐฯ คงไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ในทันที เพราะสหรัฐฯต้องใช้เวลาเดินทางจากฐานทัพเรือในญี่ปุ่นหลายวัน นอกจากนี้สหรัฐฯคงระมัดระวังในการให้ความช่วยเหลือประเทศไทยในกรณีที่ทำสงครามทางเรือกับสหภาพโซเวียตเพราะสงครามอาจขยายตัวมากขึ้นอีก และสหรัฐฯคงไม่อยากจะรับบทเรียนที่เจ็บปวดจากการเข้าแทรกแซงทำสงครามในเวียดนามอีก หลังจากที่ได้ออนทหารออกไปจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หมดเรียบร้อยแล้ว จากการวิเคราะห์ข้างต้นทำให้สามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยจะไม่สามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการดำเนินนโยบายต่างประเทศสนับสนุนเครื่องมือทางการทูตในการบีบบังคับให้เวียดนามยุติการยึดครองกัมพูชาหรือให้ถอนทหารทั้งหมดออกจากกัมพูชาได้สำเร็จ

5.5 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมืออื่น ๆ ในการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคง

การใช้เครื่องมืออื่น ๆ ในการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงนั้น นอกจากจะพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการป้องปรามและการบีบบังคับแล้ว ยังพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการให้ผลประโยชน์ตอบแทนด้วย เนื่องจากเครื่องมืออื่นๆบางเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องมือทางการทูต และเครื่องมือทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือที่สามารถให้ผลประโยชน์ตอบแทนในตัวเองได้ และยังสามารถสร้างความร่วมมือได้มากกว่าความขัดแย้ง เพราะเป็นกำลังอำนาจแห่งชาติที่นุ่มนวล (Soft Power) ในขณะที่กำลังอำนาจทางทะเลเป็นเครื่องมือที่ไม่สามารถให้ผลประโยชน์ตอบแทนในตัวเองได้ และยังสามารถสร้างความขัดแย้งมากกว่าความร่วมมือ เพราะเป็นกำลังอำนาจแห่งชาติที่รุนแรง (Hard Power) ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมืออื่น ๆ ในการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

5.5.1 การให้ผลประโยชน์ตอบแทน

การใช้เครื่องมือทางการทูตกับเวียดนามโดยการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับเวียดนามใน ค.ศ. 1976 ได้ทำให้เวียดนามได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับประเทศไทยอย่างเป็นทางการ และได้ทำให้เวียดนามมีโอกาสใช้ความสัมพันธ์กับประเทศไทยเพื่อถ่วงดุลกับอิทธิพลของจีนในกัมพูชา รวมทั้งทำให้เวียดนามในฐานะประเทศผู้นำในอินโดจีนมีโอกาสสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศอินโดจีนกับกลุ่มประเทศในสมาคมอาเซียนได้มากขึ้น ซึ่งในการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับเวียดนามนั้นได้นำไปสู่ข้อตกลงระหว่างประเทศไทยกับเวียดนาม 4 ประการคือ ประการแรก การเคารพในเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนซึ่งกันและกัน ไม่รุกราน ไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีความเสมอภาคกัน และยึดถือประโยชน์ร่วมกัน ประการที่สอง การไม่ยินยอมให้ต่างชาติใช้ดินแดนของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นฐานทัพในการรุกรานและแทรกแซงเพื่อนบ้านทั้งทางตรงและทางอ้อม ประการที่สาม การสถาปนาความสัมพันธ์ฉันมิตร การสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมบนพื้นฐานของความเสมอภาคกัน และหาทางกำจัดข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกัน โดยการเจรจา ประการที่สี่ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงตามภาวะเงื่อนไขของแต่ละประเทศ ดำรงเอกราช สันติภาพ และความเป็นกลางอย่างแท้จริงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสันติภาพของโลก¹⁰ แต่ผลประโยชน์ที่เวียดนามได้รับจากเครื่องมือทางการทูตและที่ได้รับจากข้อตกลงดังกล่าวกลับไม่สามารถจูงใจให้เวียดนามยุติการแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลในอินโดจีนได้ เพราะเวียดนามได้รุกรานและเข้ายึดครองกัมพูชาไว้ในปี ค.ศ. 1979 อย่างไรก็ตามการมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับเวียดนามได้ทำให้ประเทศไทยกับเวียดนามมีโอกาสเจรจาต่อรองทางการทูตระหว่างกันเรื่อยมาทั้งในเวทีระดับภูมิภาคและเวทีระดับโลก จนมีส่วนช่วยให้ระดับของความขัดแย้งระหว่างกันลดลง

การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่เวียดนาม เพื่อจูงใจให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาและไม่คิดรุกรานประเทศไทยนั้น เป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ไม่สามารถจูงใจเวียดนามได้ เพราะเวียดนามได้พยายามแก้ไขด้านความขาดแคลนทางเศรษฐกิจด้วยการขอรับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียต โดยในปี ค.ศ. 1978 เวียดนามได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของสภาความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ (Council for Mutual Economic Assistant; COMECON) ซึ่งก่อตั้งโดยสหภาพโซเวียต หลังจากที่จีนได้ยุติความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่เวียดนามในปีเดียวกันนั้น มีการประมาณว่าเวียดนามได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากสหภาพโซเวียตในระหว่างปี ค.ศ. 1978 ถึง ค.ศ. 1986 เป็นจำนวนมากกว่า 12,000 ล้านดอลลาร์

¹⁰ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สาขาวิชารัฐศาสตร์, เอกสารการสอนชุดวิชาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ หน่วยที่ 9-15, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2542), หน้า 761.

เหรียญสหรัฐ¹¹ นอกจากนี้เวียดนามยังได้มีนโยบายพึ่งพาการค้ากับประเทศไทยให้น้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเวียดนามไม่ต้องการผลประโยชน์ตอบแทนใดๆจากประเทศไทยเพื่อแลกกับการสูญเสียอำนาจและอิทธิพลในอินโดจีน รวมทั้งเพื่อแลกกับการยกเลิกแนวความคิดในการรุกรานประเทศไทย

การใช้เครื่องมือทางการทหารให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่เวียดนาม เพื่อจูงใจให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาและไม่คิดรุกรานประเทศไทยนั้น เป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ไม่สามารถจูงใจเวียดนามได้ เนื่องจากในระหว่างนั้นเวียดนามได้รับความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์และการให้คำปรึกษาด้านเทคนิคที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องจากสหภาพโซเวียต ตามสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างกันในปี ค.ศ. 1978 อีกทั้งยังได้ครอบครองอาวุธยุทโธปกรณ์จากสหรัฐ^{๑๒} ซึ่งได้ทิ้งไว้ในเวียดนามได้เป็นจำนวนมากก่อนการถอนตัวออกจากเวียดนาม ดังนั้นเวียดนามจึงมีขีดความสามารถทางทหารที่เข้มแข็ง สามารถดำรงความพร้อมรบได้เป็นระยะเวลาอันยาวนาน และสามารถดำรงกำลังทหารจำนวน 160,000 คนไว้ในกัมพูชาเพื่อปราบปรามเขมรสามฝ่ายที่ต่อต้านเวียดนามได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เวียดนามไม่เห็นผลประโยชน์ตอบแทนทางทหารใดๆที่จะได้รับจากประเทศไทยดีไปกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้กำลังทหารรุกรานประเทศไทยในอนาคตต่อไป

5.5.2 การป้องกัน

การใช้เครื่องมือทางการทูตป้องกันเวียดนามไม่ให้รุกรานประเทศไทยนั้น โดยธรรมชาติของเครื่องมือทางการทูตเองไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากการป้องกันเป็นการจูงใจที่กระทำด้วยการใช้กำลังทหารตามที่ได้กล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตามการใช้เครื่องมือทางการทูตก็ได้มีส่วนช่วยให้การป้องกันโดยใช้เครื่องมือทางการทหารประสบความสำเร็จ เพราะสามารถสื่อสารให้เวียดนามเห็นถึงความตั้งใจของประเทศไทยในการสร้างขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศให้มากขึ้น อีกทั้งยังสื่อสารให้เวียดนามเห็นถึงทักษะทางการทูตของประเทศไทยที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนให้กลายเป็นพันธมิตรทางทหารกับประเทศไทยอย่างไม่เป็นทางการในการต่อต้านการรุกรานที่อาจเกิดขึ้นจากเวียดนาม จนอาจก่อให้เกิดความสูญเสียเป็นจำนวนมากมหาศาลแก่เวียดนามมากกว่าผลประโยชน์ที่เวียดนามจะได้รับหากรุกรานประเทศไทย นอกจากนี้การใช้เครื่องมือทางการทูตยังช่วยไม่ให้เวียดนามแปลความตั้งใจของประเทศไทยผิดพลาดจนถูกลามกลายเป็นสงครามระหว่างกันอีกด้วย

¹¹ Ronald J. Cima, Vietnam a country study, (Washington D.C.: U.S. Government Printing Office, 1989), p. 321.

การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจป้องปรามเวียดนามไม่ให้รุกรานประเทศไทยนั้น เป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากการป้องปรามเป็นการจงใจที่กระทำได้ด้วยการใช้กำลังทหารตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้เครื่องมือทางเศรษฐกิจก็ไม่สามารถทำให้เวียดนามมีความกลัวว่า หากไม่ควั่นแผนการรุกรานประเทศไทยแล้วเวียดนามจะได้รับผลที่ก่อให้เกิดความสูญเสียเป็นจำนวนมหาศาลมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีอำนาจและอิทธิพลเหนือประเทศไทย ในทางกลับกันเวียดนามอาจคิดว่าการรุกรานประเทศไทยอาจทำให้เวียดนามได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น จากการยึดครองทรัพยากรทางเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ดังนั้นเครื่องมือทางเศรษฐกิจจึงไม่สามารถนำไปใช้ป้องปรามเวียดนามไม่ให้รุกรานประเทศไทยได้ อย่างไรก็ตามเครื่องมือทางเศรษฐกิจได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่สนับสนุนการใช้เครื่องมือทางการทหารป้องปรามเวียดนาม กล่าวคือประเทศไทยได้กำหนดให้การพัฒนาเศรษฐกิจสามารถสนับสนุนความมั่นคงของประเทศไปพร้อมกันด้วย โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (ค.ศ. 1982 ถึง ค.ศ. 1986) ได้บูรณาการแผนพัฒนาเศรษฐกิจกับความมั่นคงที่สำคัญ 4 ประการคือ ประการแรก การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการป้องกันประเทศ ได้แก่ การพัฒนาและเตรียมพร้อมด้านยุทธปัจจัย โดยสนับสนุนการพัฒนาและการลงทุนภาคเอกชนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การสนับสนุนการผลิตเพื่อส่งออกเพื่อใช้เป็นฐานทรัพยากรที่จะระดมการผลิตในภาวะสงครามได้ การพัฒนาและเตรียมพร้อมด้านอาวุธ โดยให้มีการขยายโรงงานผลิตของทางราชการและส่งเสริมให้เอกชนเข้าร่วมลงทุน การเตรียมพร้อมด้านเวชภัณฑ์ การสื่อสาร พลังงาน และอาหาร ตลอดจนการเตรียมพร้อมด้านกำลังคน โดยพัฒนาผู้นำจากชนบท จากทหารกองประจำการและทหารกองหนุน และเร่งรัดสนับสนุนการฝึกอบรมด้านการป้องกันประเทศให้กับกลุ่มอาสาสมัครพลเรือนอย่างกว้างขวางในทุกชุมชน ประการที่สอง การสร้างถนนเพื่อความมั่นคง ได้แก่ การเร่งรัดการก่อสร้างถนนยุทธศาสตร์ในพื้นที่ล่อแหลมต่อการรุกรานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้เสร็จสิ้นเป็นการด่วนภายในปี ค.ศ. 1984 เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้ายกำลังทหารไปป้องกันประเทศในกรณีที่ถูกเวียดนามรุกราน ประการที่สาม การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง ได้แก่ การกำหนดพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาเร่งด่วนตามแนวชายแดน การจัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวเขตแดนไทยกับกัมพูชาและไทยกับลาว รวมทั้งพื้นที่ชนบทที่มีปัญหาด้านการก่อการร้ายจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เพื่อขจัดอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ไม่ให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอีกต่อไป และ ประการที่สี่ การจัดตั้งระบบป้องกันประเทศแบบฉีกกำลังซึ่งเป็นระบบที่ประหยัดค่าใช้จ่าย โดยเพิ่มกำลังรบหลักตามความจำเป็นและเพิ่มเติมการใช้กำลังประเภทอื่นที่มีอยู่เข้าช่วยในการป้องกันประเทศ ได้แก่ ทหารพราน ตำรวจตระเวนชายแดน และไทยอาสาป้องกันชาติ เป็นต้น ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (ค.ศ. 1987 ถึง ค.ศ. 1991) เศรษฐกิจของประเทศไทยก็มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและ

การส่งออก รวมทั้งจากการลงทุนโดยตรงของต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น ทำให้ฐานะการคลังของประเทศไทยมีดุลงบประมาณเกินดุลเป็นครั้งแรก ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงมีเงินงบประมาณแผ่นดินในการดำเนินโครงการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่เวียดนามกำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจมากขึ้นเรื่อยๆ จนต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศและยอมถอนทหารออกจากกัมพูชาตามที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

การใช้เครื่องมือทางการทหารป้องปรามเวียดนามไม่ให้รุกรานประเทศไทยนั้น เป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ไม่ค่อยได้ผลในช่วงสามปีแรกหลังจากที่เวียดนามได้เข้ายึดครองกัมพูชา (ระหว่าง ค.ศ. 1979 ถึง ค.ศ. 1982) เนื่องจากประเทศไทยมีกำลังรบเปรียบเทียบกับที่ด้อยกว่า เวียดนามเป็นอย่างมากตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ประกอบกับประเทศไทยเพิ่งเริ่มต้นโครงการปรับปรุงขีดความสามารถในการป้องกันประเทศตามนโยบายป้องกันประเทศปี ค.ศ. 1977 หลังจากที่สหรัฐฯ ได้ถอนทหารออกจากประเทศไทยและปิดฐานทัพในประเทศไทยในปี ค.ศ. 1976 ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ดังนั้นประเทศไทยจึงไม่สามารถสร้างความหวาดกลัวแก่เวียดนามด้วยการแสดงความน่าเชื่อถือให้เวียดนามเห็นว่า ประเทศไทยมีกำลังทหารที่เข้มแข็งจนสามารถก่อให้เกิดความสูญเสียเป็นจำนวนมหาศาลแก่เวียดนามได้มากกว่าผลประโยชน์ที่เวียดนามจะได้รับหากรุกรานประเทศไทย หรืออาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยยังไม่มีกำลังทหารที่เข้มแข็งเพียงพอที่จะจูงใจให้เวียดนามงดเว้นแผนการที่จะใช้กำลังทหารรุกรานประเทศไทยได้ ซึ่งวิเคราะห์ได้จากการที่เวียดนามรุกรานเขตแดนไทยที่บ้าน โนนหมากมุ่น อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี ในวันที่ 23 ถึง 24 มิถุนายน ค.ศ. 1980 เพื่อกวาดล้างกองกำลังต่อต้านของฝ่ายเขมรแดง หลังจากที่ยึดครองกัมพูชาในปี ค.ศ. 1979 และการที่เวียดนามรุกรานเขตแดนไทยในบริเวณจังหวัดอื่นอีกหลายครั้ง รวมทั้งเป้าหมายของเวียดนามที่จะผนวกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 17 จังหวัดเพื่อจัดตั้งสหพันธ์อินโดจีน¹²

แต่หลังจากปี ค.ศ. 1982 เป็นต้นมาเมื่อประเทศไทยได้จัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์สำหรับต่อต้านการรุกรานทางบกที่ทันสมัยเข้าประจำการในกองทัพมากขึ้น โดยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ ในรูปของสินเชื่อตามโครงการขายอาวุธทางทหารให้แก่ต่างประเทศ (Foreign Military Sales; FMS) มากขึ้นในอัตราที่สูงขึ้นกว่าในอดีต รวมทั้งการตกลงขายเครื่องบินขับไล่เอฟ 16 เอ/บี จำนวน 12 เครื่องให้แก่ประเทศไทยในปี ค.ศ. 1985 ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการรุกเข้าไปโจมตีทางอากาศจนถึงฐานอภัยเมืองหลวงของเวียดนามได้ ตลอดจนการที่สหรัฐฯ ให้คำยืนยันในปี ค.ศ. 1982 ต่อข้อผูกพันตามสนธิสัญญาอะมึนตาซึ่งทำไว้ในปี ค.ศ. 1954 และแถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสค์ ซึ่งทำไว้ในปี ค.ศ. 1962 ส่งผลให้มีการซ้อมรบร่วมกันระหว่างประเทศ

¹² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สาขาวิชารัฐศาสตร์, เอกสารการสนทนาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ หนัวยที่ 9-15, หน้า 762.

ไทยกับสหรัฐฯในด้านต่างๆทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อมรบรมกันภายใต้รหัส “คอบรา โกลด์” (Cobra Gold) อันเป็นการซื้อมรบรมที่ใช้กำลังจากสามเหล่าทัพพร้อมกันเป็นจำนวนมากตั้งแต่ปี ค.ศ. 1982 เป็นต้นมา ประกอบกับการริเริ่มจัดตั้งคลังอาวุธร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯในปลายปี ค.ศ. 1985 ซึ่งทำให้ประเทศไทยสามารถเบิกอาวุธ กระสุน และอะไหล่สำหรับอาวุธ ออกไปใช้ได้โดยไม่ต้องรอการส่งกำลังบำรุงจากสหรัฐฯ ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจของประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1987 เป็นต้นมา อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ประเทศไทยจึงมีเงินงบประมาณแผ่นดินในการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจากจีน ได้แก่ ปืนใหญ่ขนาด 130 มม. รถถังที-69-II และรถสายพานลำเลียงพลหุ้มเกราะ ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 4.3 ของบทที่ 4 จึงทำให้ประเทศไทยสามารถแสดงความน่าเชื่อถือให้เวียดนามเห็นว่า ประเทศไทยมีกำลังทหารและพันธมิตรที่เข้มแข็งจนสามารถก่อให้เกิดความสูญเสียเป็นจำนวนมหาศาลแก่เวียดนามได้มากกว่าผลประโยชน์ที่เวียดนามจะได้รับ หากเวียดนามไม่ควั่นแผนการที่จะใช้กำลังทหารรุกรานประเทศไทย และส่งผลให้เวียดนามมีความยับยั้งชั่งใจไม่กล้ารุกรานประเทศไทยจนในที่สุดได้ยอมถอนทหารออกจากกัมพูชาจากการถูกบีบบังคับด้วยเครื่องมือทางการทูตและเครื่องมือทางเศรษฐกิจตามที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

5.5.3 การบีบบังคับ

การใช้เครื่องมือทางการทูตบีบบังคับเวียดนามเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อคึงกำลังอำนาจแห่งชาติของประเทศอื่นๆ ให้เข้ามามีบทบาทร่วมในการต่อต้านภัยคุกคามจากเวียดนาม ซึ่งเป็นการถ่วงดุลอำนาจกับเวียดนามทั้งในระดับยุทธศาสตร์และในระดับยุทธการ รวมทั้งเป็นการบีบบังคับเวียดนามร่วมกับประชาคมโลกอันจะทำให้แรงบีบบังคับมีน้ำหนักมากกว่าการที่ประเทศไทยจะดำเนินการบีบบังคับเวียดนามโดยลำพัง ซึ่งประเทศไทยก็ประสบความสำเร็จในการใช้เครื่องมือทางการทูตบีบบังคับเวียดนามในที่สุด กล่าวคือสามารถจูงใจให้เวียดนามยอมถอนทหารออกจากกัมพูชาได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1989 แม้ว่าการบีบบังคับเวียดนามด้วยเครื่องมือทางการทูตต้องใช้เวลาจนถึง 10 ปีนับตั้งแต่ปีที่เวียดนามยึดครองกัมพูชาได้สำเร็จเป็นต้นมา แต่ก็มีผลคือไม่ทำให้ความขัดแย้งขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากการบีบบังคับเวียดนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชาเป็นการจูงใจให้เวียดนามยุติการกระทำและกลับคืนสู่สภาพเดิม ซึ่งเป็นการจูงใจที่ไม่ยากต่อการปฏิบัติของเวียดนามเพราะการกลับคืนสู่สภาพเดิมไม่ได้ทำให้เวียดนามสูญเสียผลประโยชน์แห่งชาติของตนที่มีอยู่เดิมเลย แต่เป็นเพียงการสูญเสียผลประโยชน์แห่งชาติที่ได้รับมาใหม่คืออำนาจและอิทธิพลจากการยึดครองกัมพูชาเท่านั้น นอกจากนี้การบีบบังคับเวียดนามด้วยเครื่องมือทางการทูตยังส่งผลให้เวียดนามถูกประณามจากประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นการลดเกียรติยศ ศักดิ์ศรี และความเชื่อถือของเวียดนามในประชาคมระหว่างประเทศ ส่งผลต่อเนื่องให้

เวียคนามถูกโคດเคี้ยวจากประชาคมระหว่างประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ จนเวียคนามตกอยู่ในภาวะมุมอับ (Stalemate) รวมทั้งยังทำให้เวียคนามมองเห็นว่าอำนาจและอิทธิพลที่ได้รับจากการยึดครองกัมพูชาไม่คุ้มค่างับเกียรติยศ ศักดิ์ศรี และความเชื่อถือที่เสียไปในประชาคมระหว่างประเทศ และไม่คุ้มค่างับการถูกโคດเคี้ยวทางเศรษฐกิจซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ความสำเร็จที่สำคัญของการใช้เครื่องมือทางการทูตบีบบังคับเวียคนามคือ การดำรงการเจรจาทางการทูตกับเวียคนามตลอดระยะเวลาของการบีบบังคับ ซึ่งทำให้ทราบถึงความต้องการและข้อจำกัดของกันและกัน สามารถประนีประนอมกันได้มากขึ้น และลดบรรยากาศแห่งความหวาดระแวงซึ่งนำไปสู่การลดความขัดแย้งและการลดระดับของภัยคุกคาม ตลอดจนเปิดโอกาสให้สหประชาชาติสามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการระงับความขัดแย้งและประกันความมั่นคงในอินโดจีนได้ในที่สุด

การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจบีบบังคับเวียคนามเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศบนพื้นฐานของสมมติฐานที่ว่า เวียคนามไม่มีกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งเพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ทหารที่ประจำการอยู่ในกัมพูชาเป็นจำนวนถึง 160,000 คน ได้เป็นระยะเวลา นาน ด้วยเหตุที่เวียคนามได้ทำสงครามอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานานถึงสามทศวรรษหลังจากการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ยังมีการสู้รบกับกองกำลังของเขมรสามฝ่ายที่ต่อต้านเวียคนาม ก็ยังทำให้ค่าใช้จ่ายมีปริมาณสูงมากขึ้น ก่อนที่เวียคนามจะเข้ายึดครองกัมพูชาในปี ค.ศ. 1979 นั้น เวียคนามได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารจากสหภาพโซเวียตมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 และยังคงได้รับความช่วยเหลือเรื่อยมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้วิเคราะห์ได้ว่าสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุนเวียคนามในการยึดครองกัมพูชา การสนับสนุนดังกล่าวนี้จึงเป็นเหตุให้เวียคนามสามารถดำรงกองทหารและดำเนินการปราบปรามเขมรฝ่ายต่อต้านในเวียคนามต่อไปได้ และดูเหมือนว่าการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจบีบบังคับเวียคนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชาคงไม่ประสบความสำเร็จ แต่เมื่อสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงจากการที่สหภาพโซเวียตประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง อันมีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในโลกคอมมิวนิสต์ที่เป็นบริวาร การใช้งบประมาณทางทหารเป็นจำนวนมหาศาลเพื่อดำรงขีดความสามารถของกองทัพ การใช้งบประมาณในการเข้ายึดครองอัฟกานิสถาน ตลอดจนการที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไม่ได้เป็นระบบการค้าเสรีหรือทุนนิยมจึงทำให้เศรษฐกิจเป็นระบบปิดที่ไม่สามารถขยายตัวได้ ประกอบกับเมื่อสหภาพโซเวียตเปลี่ยนแปลงผู้นำคนใหม่เป็น นาย มิคาอิล กอร์บาชอฟ ในปี ค.ศ. 1985 จึงทำให้สหภาพโซเวียตตัดสินใจปรับเปลี่ยนนโยบายใหม่เป็นการอยู่ร่วมกับประเทศโลกเสรีโดยสันติ ยุติการแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลทั้งทางการเมืองและการทหาร รวมทั้งปฏิรูประบบเศรษฐกิจของตน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ส่งผลให้เวียคนามไม่ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียตอีกต่อไป เศรษฐกิจของเวียคนามจึงค่อยๆ ทรุดดอยลง ดังนั้นการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจบีบบังคับเวียคนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชาจึงประสบความสำเร็จในที่สุด โดยที่ประเทศไทยไม่ได้ใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจ

ของคนบีบบังคับเวียดนามโดยตรง แต่ได้ใช้เครื่องมือทางการทูตดำเนินการจนสามารถทำให้ประชาคมระหว่างประเทศใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจของตนเองในการโค่นล้มเวียดนาม ด้วยการงดการให้ความช่วยเหลือต่างๆทางเศรษฐกิจ จนทำให้เวียดนามเห็นว่า การได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพลในกัมพูชาไม่คุ้มค่างับความหายนะทางเศรษฐกิจที่กำลังเกิดขึ้น ดังนั้นการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจบีบบังคับเวียดนามหลังจาก ค.ศ. 1985 เป็นต้นมาจึงสามารถบีบบังคับให้เวียดนามปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของตน หันไปปฏิรูปเศรษฐกิจตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 โดยยอมรับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและยอมรับการอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านในภูมิภาคตลอดจนประชาคมระหว่างประเทศอย่างสันติ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ในที่สุดเวียดนามก็ยอมถอนทหารออกจากกัมพูชาในปี ค.ศ. 1989 และความขัดแย้งระหว่างไทยกับเวียดนามก็ได้ยุติลงด้วยดี

การใช้เครื่องมือทางการทหารบีบบังคับเวียดนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชานั้น เป็นสิ่งที่ประเทศไทยไม่สามารถกระทำได้เลย เพราะประเทศไทยไม่สามารถแสดงความน่าเชื่อถือให้เวียดนามเห็นว่า มีกำลังทหารที่เข้มแข็งจนสามารถสร้างความเสียหายแก่เวียดนามได้หากไม่ยอมให้ความร่วมมือในการถอนทหารออกจากกัมพูชา เนื่องจากในระหว่างนั้นเวียดนามมีทหารประจำการอยู่ในกองทัพถึง 1,000,000 คน ซึ่งเป็นกองทัพที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลก และทหารของเวียดนามก็ล้วนแต่มีประสบการณ์ในการรบเป็นเวลานานหลายปี ตามหลักนิยมในการรบทางบกนั้นฝ่ายเข้าตีจะต้องมีกำลังมากกว่าฝ่ายตั้งรับ 3 เท่า เมื่อพิจารณาเฉพาะกำลังทหารของเวียดนามในกัมพูชาซึ่งมีจำนวนถึง 160,000 คน ซึ่งมีจำนวนเท่ากับกำลังทหารของประเทศไทยแล้ว ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่าประเทศไทยไม่มีขีดความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติการเชิงรุกเข้าไปในดินแดนกัมพูชาเพื่อบีบบังคับเวียดนาม การปฏิบัติการเชิงรุกคงกระทำได้ในรูปของสงครามกองโจรซึ่งเป็นการตัดรอนและโจมตีฐานที่มั่นของเวียดนามในบริเวณเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอที่จะบีบบังคับเวียดนามได้ ในขณะที่เวียดนามสามารถใช้กำลังทหารในประเทศมาสนับสนุนกำลังทหารในกัมพูชารุกรานประเทศได้อย่างเพียงพอ หากพิจารณาเปรียบเทียบกำลังทางอากาศของประเทศไทยกับเวียดนามแล้วก็จะพบว่า กำลังทางอากาศของประเทศไทยเสียเปรียบกำลังทางอากาศของเวียดนามมาก โดยประเทศไทยมีเครื่องบินขับไล่โจมตี เอฟ 5 เอ/บี เพียง 18 เครื่อง และมีเครื่องบินป้องกันภัยทางอากาศประกอบด้วยเครื่องบิน เอฟ 5 อี 34 เครื่อง และเครื่องบิน เอฟ 5 เอฟ อีก 5 เครื่อง เท่านั้น ในขณะที่เวียดนามมีเครื่องบินขับไล่โจมตี มิก-17 ถึง 70 เครื่อง เครื่องบินซู-7 ซู-20 และซู-22 รวมกัน 40 เครื่อง และยังมีเครื่องบินขับไล่สกัดกั้น มิก-21 เอฟ/พีเอฟ และมิก-15 รวมกันถึง 290 เครื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเวียดนามมีขีดความสามารถในการขัดขวางทางอากาศสูงกว่าประเทศไทยมาก ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถปฏิบัติการเชิงรุกในการครองอากาศ และการโจมตีทางอากาศต่อโครงสร้างกำลังอำนาจแห่งชาติของเวียดนาม เพื่อทำลายขวัญและกำลังใจในการสู้รบของทหารเวียดนามให้เกิดความหวาดกลัวได้เลย

5.6 สาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการใช้เครื่องมืออื่น ๆ มากกว่าการใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคง

จากการวิเคราะห์ข้างต้นทั้งหมดทำให้ทราบว่า การเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา จากเดิมที่ประเทศไทยเคยมีอำนาจและอิทธิพลเหนือประเทศลาวและกัมพูชาจนสามารถใช้เป็นรัฐกันชนเพื่อป้องกันการแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลของเวียดนามมายังประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจและอิทธิพลของเวียดนามเหนือซึ่งเป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์ไปสู่การสูญเสียอำนาจและอิทธิพลในประเทศลาวและกัมพูชา โดยที่ประเทศทั้งสองได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเวียดนามซึ่งสามารถรวมประเทศเป็นเวียดนามเดียวภายใต้การปกครองของฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ ซึ่งได้ส่งผลให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศด่านหน้าที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามโดยตรงจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนนั้น ได้ทำให้ประเทศไทยประเมินสถานะแวดล้อมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ดังกล่าวว่า จะส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามทางทิศตะวันออกจากกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1979 เมื่อเวียดนามได้ส่งกำลังทหารเข้ายึดครองกัมพูชาได้สำเร็จ และได้ตรึงกำลังทหารเวียดนามประจำการอยู่ในกัมพูชาและลาวเป็นจำนวนที่มากกว่ากำลังทหารของกองทัพไทยนั้น ภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยก็ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ทำให้ประเทศไทยมีความล่อแหลมต่อภัยคุกคามความมั่นคงมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้ทำให้ประเทศไทยประเมินสถานะแวดล้อมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ดังกล่าวนี้ว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญกับภัยคุกคามโดยตรงทางทิศตะวันออกจากกำลังทหารของเวียดนามในกัมพูชา ซึ่งถือว่าเป็นภัยคุกคามที่มีความเร่งด่วนในการตอบโต้มากที่สุด และการตอบโต้ภัยคุกคามดังกล่าวนี้สามารถกระทำได้ด้วยการใช้เครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มีอยู่ในขณะนั้น ดำเนินการป้องกันหรือลดระดับของภัยคุกคามลงโดยเร็วที่สุด เมื่อพิจารณารูปแบบของภัยคุกคามแล้วพบว่า เป็นภัยคุกคามที่มาจากกำลังทางบกของเวียดนามในกัมพูชาทั้งสิ้น ซึ่งอาจสนับสนุนด้วยกำลังทางอากาศของเวียดนามในกัมพูชาตามความจำเป็น เนื่องจากเหตุผล 4 ประการคือ ประการแรก เวียดนามวางกำลังทหารไว้ตลอดแนวเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชาเพื่อปราบปรามกองกำลังเขมรฝ่ายต่อต้านเวียดนามที่หลบซ่อนอยู่ในบริเวณดังกล่าว ประการที่สอง เวียดนามได้นำอาวุธยุทธโปกรณ์อันทันสมัยที่ได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียต ได้แก่ ปืนใหญ่ และรถถัง จำนวนมากเข้าประจำการในฐานทัพที่เมืองกัมปง โสุมซึ่งอยู่ใกล้เขตแดนประเทศไทย ซึ่งอาวุธดังกล่าวล้วนเป็นอาวุธทางรุก (Offensive Weapons) สำหรับใช้ในการรุกรานมากกว่าการป้องกันตนเอง ประการที่สาม เวียดนามได้เจตนารุกล้ำเขตแดนของประเทศไทยเพื่อติดตามปราบปรามกองกำลังเขมรฝ่ายต่อต้านเวียดนามจนปะทะกับกำลังทหารของไทยหลายครั้ง ซึ่งในสองประการหลังนี้ได้แสดงให้เห็นว่ากำลังทางบกของ

เวียดนามเป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทยอย่างชัดเจน เพราะมีทั้งความตั้งใจ (Intention) และขีดความสามารถ (Capability) ที่จะรุกรานประเทศไทยครบถ้วนตามคำจำกัดความของภัยคุกคาม และ ประการสุดท้าย เวียดนามได้นำเครื่องบินรบอันทันสมัยที่ได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียต ได้แก่ เครื่องบินขับไล่ میگ-23 จำนวนหนึ่งเข้าประจำการในกัมพูชา ซึ่งแม้จะไม่มีจำนวนมากพอในการปฏิบัติการทางอากาศยุทธศาสตร์ต่อประเทศไทย ได้แก่ การครองอากาศ และการโจมตีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ในเมืองใหญ่ของประเทศไทย แต่ก็สามารถปฏิบัติการทางอากาศยุทธวิธี ได้แก่ การโจมตีเป้าหมายในยุทธบริเวณ เพื่อสนับสนุนการรุกของกำลังทางบกได้

ดังนั้นเครื่องมือดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สามารถตอบโต้ภัยคุกคามดังกล่าวด้วยการ ดำเนินการป้องกันที่ได้ผลดีที่สุดก็คือเครื่องมือทางการทหาร ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจูงใจให้เวียดนามไม่รุกรานประเทศไทยได้ในลักษณะของการป้องปราม และยังสามารถนำไปใช้ในการต้านทานการรุกรานจากกำลังทางบกของเวียดนามในกัมพูชาได้หากไม่สามารถป้องปรามได้สำเร็จ เมื่อวิเคราะห์เครื่องมือทางการทหาร โดยละเอียดแล้วพบว่า กำลังทางบกและกำลังทางอากาศเป็นกำลังที่เหมาะสมที่สุดในการป้องปรามและต้านทานการรุกรานจากกำลังทางบกของเวียดนามในกัมพูชา เนื่องจากกำลังทางบกเป็นกำลังที่สามารถดำเนินกลยุทธ์ตั้งรับและแย่งชิงพื้นที่จากกำลังทางบกของฝ่ายตรงข้ามได้ดีที่สุด ส่วนกำลังทางอากาศก็เป็นกำลังที่สามารถปฏิบัติการทางอากาศยุทธวิธีในการโจมตีเป้าหมายซึ่งเป็นกำลังรบทางบกและฐานที่มั่นของกำลังรบทางบกได้ดีที่สุดในขณะที่กำลังอำนาจทางทะเลมีข้อจำกัดในการดำเนินกลยุทธ์ดังกล่าว แม้ว่ากำลังอำนาจทางทะเลจะสามารถโจมตีเป้าหมายซึ่งเป็นกำลังรบทางบกและฐานที่มั่นของกำลังรบทางบกได้ด้วยอาวุธปืนใหญ่ จรวดนำวิถี หรือเครื่องบินนาวิ แต่ก็สามารถกระทำได้เฉพาะในยุทธบริเวณที่อยู่ชายฝั่งทะเลเท่านั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและการใช้เครื่องมือทางการทหาร โดยเน้นไปที่กำลังทางบกเป็นหลัก เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศให้เกิดผลในการป้องปรามให้เวียดนามไม่คิดรุกรานประเทศไทยเป็นลำดับแรก ในกรณีที่ประเทศไทยไม่สามารถป้องปรามเวียดนามได้สำเร็จ เครื่องมือทางการทหารของประเทศไทยก็ยังคงมีปริมาณและคุณภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการต้านทานการรุกรานจากเวียดนามได้เป็นลำดับต่อไป และด้วยเหตุผลดังกล่าวยังทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการใช้เครื่องมือทางการทูตสนับสนุนการใช้เครื่องมือทางการทหารในการป้องปรามเวียดนามไม่ให้คิดรุกรานประเทศไทยให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการเป็นพันธมิตรกับประเทศมหาอำนาจ ได้แก่ การเป็นพันธมิตรทางทหารกับสหรัฐฯ เพื่อให้สหรัฐฯช่วยเหลือประเทศไทยในกรณีที่ถูกเวียดนามรุกราน รวมทั้งการเป็นพันธมิตรกับจีนเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือในด้านการจำหน่ายอาวุธยุทธโปกรณ์ในราคามิตรภาพ และการช่วยประเทศไทยโจมตีกระหนาบเวียดนามในกรณีที่ถูกเวียดนามรุกราน นอกจากนี้การให้ความสำคัญต่อการใช้เครื่องมือทางการทูตก็ยังทำให้ประเทศไทยสามารถสื่อสารให้เวียดนามเห็น

ถึงความตั้งใจของประเทศไทยในการสร้างขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศให้มากขึ้นอีกด้วย

สำหรับเครื่องมือดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สามารถตอบโต้ภัยคุกคามจากกำลังทางบกของเวียดนามในกัมพูชา ด้วยการดำเนินการลดระดับภัยคุกคามที่ได้ผลดีที่สุดก็คือเครื่องมือทางการทูต ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจูงใจให้เวียดนามไม่รุกรานประเทศไทยได้ในลักษณะของการบีบบังคับให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา เมื่อไม่มีกำลังทหารของเวียดนามอยู่ในกัมพูชาแล้วก็จะไม่เกิดเหตุการณ์ที่กำลังทหารของเวียดนามรุกล้ำเขตแดนไทยอีกต่อไป และประเทศไทยก็จะมี ความมั่นคงปลอดภัยจากการคุกคาม โดยเวียดนามมากขึ้น เมื่อวิเคราะห์เครื่องมือทางการทูตโดยละเอียดแล้วพบว่าเครื่องมือทางการทูตเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมที่สุดในการดำเนินนโยบายต่างประเทศบีบบังคับให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา เนื่องจากสามารถใช้ศิลปะการทูตในการเจรจาถึงกำลังอำนาจแห่งชาติของประชาคมโลกให้เข้ามามีบทบาทร่วมกับประเทศไทยในการบีบบังคับเวียดนาม ซึ่งทำให้แรงบีบบังคับมีน้ำหนักมากกว่าการที่ประเทศไทยดำเนินการบีบบังคับเวียดนาม โดยลำพัง รวมทั้งการใช้เครื่องมือทางการทูตยังทำให้ประเทศไทยมีช่องทางติดต่อสื่อสารกับเวียดนามจนสามารถลดความหวาดระแวงระหว่างกัน ซึ่งนำไปสู่การลดระดับความขัดแย้งและการลดระดับของภัยคุกคามได้ในที่สุด นอกจากนี้เครื่องมือทางเศรษฐกิจก็มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศสนับสนุนเครื่องมือทางการทูตในการลดระดับภัยคุกคามจากเวียดนาม ด้วยการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือในการพัฒนามากกว่าบรรยากาศของความขัดแย้ง รวมทั้งการร่วมมือกับประชาคมโลกในการบีบบังคับเวียดนามด้วยการ โดดเดี่ยวเวียดนามทางเศรษฐกิจให้ประสบกับความเดือดร้อนจนถึงขั้นวิกฤติ ส่วนการใช้เครื่องมือทางการทหารในการดำเนินนโยบายต่างประเทศบีบบังคับให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชานั้นไม่สามารถกระทำได้เลย เพราะประเทศไทยมีความเข้มแข็งทางทหารน้อยกว่าเวียดนามมาก สำหรับการใช้อำนาจทางทะเลดำเนินการบีบบังคับเวียดนามในลักษณะของการปิดล้อมทางทะเลในบริเวณเมืองท่าเรือที่สำคัญของเวียดนาม เพื่อให้เวียดนามไม่สามารถติดต่อกับพันธมิตรของเวียดนามทางทะเลได้สะดวกจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจนั้น แม้จะเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมแต่ประเทศไทยก็ไม่สามารถกระทำได้ เพราะประเทศไทยไม่มีกำลังอำนาจทางทะเลที่มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอที่จะใช้ดำเนินการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการใช้เครื่องมือทางการทูตดำเนินนโยบายต่างประเทศบีบบังคับเวียดนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชาอย่างต่อเนื่อง และใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการดำเนินนโยบายสนับสนุนเครื่องมือทางการทูต ส่วนเครื่องมือทางการทหารนั้นก็ได้รับความสำคัญในลำดับรองลงไปโดยถูกนำไปใช้ในการป้องปรามและป้องกันไม่ให้เวียดนามรุกรานประเทศไทยได้โดยง่าย

5.7 สรุป

ความมั่นคงของประเทศไทยภายหลังจากการยุติสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา คือการที่ประเทศไทยมีความอยู่รอดปลอดภัยจากการคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุผลที่ประเทศไทยได้เลือกเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ ซึ่งเป็นประเทศอภิมหาอำนาจและเป็นผู้นำกลุ่มประเทศโลกเสรี ประกอบกับในปีที่ยุติสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นเวียดนามส่วนที่อยู่เหนือเส้นขนานที่ 17 องศาเหนือได้ประกาศเอกราชเป็นประเทศเวียดนามเหนือซึ่งมีการปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ และในเวลาอีก 4 ปีต่อมาพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็สามารถยึดอำนาจการปกครองในจีนแผ่นดินใหญ่ได้สำเร็จ ทำให้จีนกลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ที่มีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนเวียดนามเหนือทำสงครามรวมเวียดนามได้ให้เป็นปึกแผ่นภายใต้การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ ดังนั้นลาวและกัมพูชาจึงมีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นรัฐกันชนระหว่างประเทศไทยกับเวียดนาม ซึ่งจะป้องกันไม่ให้เวียดนามเหนือมีอิทธิพลเหนือลาวและกัมพูชาจนทำให้กลายเป็นประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ และจะป้องกันไม่ให้เวียดนามเหนือใช้ลาวและกัมพูชาเป็นเส้นทางผ่านเข้าไปปฏิบัติการบ่อนทำลายในเวียดนามใต้เพื่อทำสงครามรวมเวียดนามให้เป็นหนึ่งเดียวได้ รวมทั้งยังป้องกันไม่ให้เวียดนามเหนือใช้ลาวและกัมพูชาเป็นเส้นทางผ่านเข้ามารุกรานประเทศไทยในที่สุด

ประเทศไทยได้พยายามใช้เครื่องมือทางการทหารสนับสนุนเครื่องมือทางการทูตในการดำเนินนโยบายต่างประเทศช่วยเหลือสหรัฐฯ ป้องกันภัยคุกคามจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ ด้วยการส่งทหารรับจ้างเข้าไปปฏิบัติการในลาว และส่งทหารเข้าไปช่วยเหลือสหรัฐฯ ในเวียดนามใต้เพื่อต่อต้านการรุกรานจากเวียดนามเหนือ อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ไม่สามารถช่วยเหลือสหรัฐฯ ในการต่อต้านการแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้สำเร็จ เพราะฝ่ายคอมมิวนิสต์สามารถมีอิทธิพลในอินโดจีนอย่างสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1975 ทำให้ประเทศไทยขาดรัฐกันชนและกลายเป็นประเทศด่านหน้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศที่มีการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์โดยตรง ต่อมาในปี ค.ศ. 1979 เวียดนามซึ่งรวมกันเป็นหนึ่งเดียวภายใต้การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ก็ได้รุกรานและยึดครองกัมพูชา โดยมีทหารประจำการอยู่ในกัมพูชาถึง 160,000 คน อันเป็นจำนวนเท่ากับกำลังพลของกองทัพบกไทยในขณะนั้น อีกทั้งยังได้นำอาวุธเชิงรุกได้แก่ รถถัง และปืนใหญ่ เข้าประจำการตลอดบริเวณเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาเพื่อปรามปรามกลุ่มเขมรที่ต่อต้านเวียดนาม โดยได้รุกล้ำเข้ามาในเขตแดนไทยและปะทะกับทหารไทยหลายครั้ง นอกจากนี้ยังได้ทำสนธิสัญญาเป็นพันธมิตรทางทหารกับสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1978 อีกด้วย ทำให้ประเทศไทยประหม่นภัยคุกคามความมั่นคงจากสถานะแวดล้อมที่เกิดขึ้นดังกล่าวว่า กำลังทางบกของเวียดนามในกัมพูชาเป็นภัยคุกคามความมั่นคงที่มีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งจะต้องดำเนินการตอบโต้ด้วยการป้องกันหรือลดระดับของภัยคุกคามลงอย่างเร่งด่วน

ที่สุด แต่เนื่องจากเครื่องมือทางการทหารของประเทศไทยมีความเข้มแข็งน้อยกว่าเครื่องมือทางการทหารของเวียดนามมาก ดังนั้นการใช้เครื่องมือทางการทหารในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามจากเวียดนามจึงไม่เพียงพอที่จะเป็นหลักประกันความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศไทยได้ ทำให้ประเทศไทยต้องใช้เครื่องมือทางการทูตเป็นหลักในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามดังกล่าว ด้วยการถ่วงดุลอำนาจกับเวียดนามทั้งในระดับยุทธศาสตร์และยุทธการ การสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การใช้เวทีการเมืองระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกดำเนินการบีบบังคับเวียดนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชา โดยพัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐกิจและเครื่องมือทางการทหารไปพร้อมๆกันเพื่อให้สามารถสนับสนุนเครื่องมือทางการทูตได้

ด้วยเหตุที่เครื่องมือดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อมุ่งใจให้รัฐเป้าหมายกระทำในสิ่งที่รัฐตนเองต้องการ ซึ่งอาจเป็นการจูงใจโดยไม่ใช้กำลังทหาร ได้แก่ การใช้เครื่องมือทางการทูตและเครื่องมือทางเศรษฐกิจ หรืออาจเป็นการจูงใจโดยใช้กำลังทหาร ได้แก่ การใช้เครื่องมือทางการทหาร และกำลังอำนาจทางทะเล เพื่อดำเนินการป้องปรามและการบีบบังคับพร้อมกับการให้ผลประโยชน์ตอบแทนก็ได้ ดังนั้นในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเหมาะสมของการใช้กำลังอำนาจทางทะเลเปรียบเทียบกับการใช้เครื่องมืออื่นๆในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามจากกำลังทางบกของเวียดนามในกัมพูชาระหว่าง ค.ศ. 1977 ถึง ค.ศ. 1988 นั้น จึงทำการวิเคราะห์จากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหากใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการต่อต้านภัยคุกคามเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมืออื่นๆในการต่อต้านภัยคุกคาม ผลจากการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า ประเทศไทยไม่สามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลเป็นเครื่องมือดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะการจูงใจโดยใช้กำลังทหารเพื่อดำเนินการป้องปราม (Deterrence) ไม่ให้เวียดนามรุกรานประเทศไทย หรือเพื่อดำเนินการบีบบังคับ (Coercion) ให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาได้ เนื่องจากกำลังอำนาจทางทะเลของประเทศไทยไม่มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการระยะไกลได้อย่างต่อเนื่อง (Sustainability) จากการขาดเรือส่งกำลังบำรุงขนาดใหญ่ อีกทั้งยังไม่มีขีดความสามารถในการขยายกำลังอำนาจจากทะเลขึ้นสู่ฝั่ง (Projection of Power Ashore) จากการขาดอาวุธสนับสนุนในการระดมยิงฝั่งและการขาดอาวุธในการป้องกันภัยทางอากาศที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ก็ยังไม่มียกกำลังทางเรือมากพอที่จะใช้ในการปฏิบัติการดังกล่าวได้ จึงทำให้ประเทศไทยไม่สามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลดำเนินการป้องปรามไม่ให้เวียดนามรุกรานประเทศไทยได้ อีกทั้งกำลังอำนาจทางทะเลของประเทศไทยก็ไม่ได้มีความเข้มแข็งมากกว่าเวียดนาม จากการขาดขีดความสามารถในการปิดล้อม (Blockade) เพื่อตัดการคมนาคมขนส่งทางเศรษฐกิจเข้าและออกเวียดนาม และจากการขาดเทคโนโลยีทางเรือที่ทันสมัยทั้งระบบอาวุธและระบบขับเคลื่อน จึงทำให้ประเทศไทยไม่สามารถใช้กำลังอำนาจทางทะเลดำเนินการบีบบังคับให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาได้

สำหรับการใช้เครื่องมืออื่นๆ ในการต่อต้านภัยคุกคามนั้น ผลจากการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า ประเทศไทยสามารถใช้เครื่องมือทางการทหารที่ได้รับการพัฒนาไปเป็นระยะเวลาครึ่งทศวรรษแล้วดำเนินการป้องปรามไม่ให้เวียตนามรุกรานประเทศไทยได้ เนื่องจากเครื่องมือทางการทหารซึ่งเป็นกำลังทางบกและกำลังทางอากาศที่มีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้นสามารถต่อต้านกับกำลังทางบกของเวียตนามได้โดยตรง รวมทั้งยังสามารถใช้เครื่องมือทางการทูตและเครื่องมือทางเศรษฐกิจที่ได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นดำเนินการบีบบังคับเวียตนามให้ถอนทหารออกจากกัมพูชาได้ เนื่องจากเวียตนามไม่มีกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งเพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการยึดครองกัมพูชาและทำสงครามกับเขมรกลุ่มต่อต้านได้เป็นระยะเวลานาน หากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากพันธมิตรคือ สหภาพโซเวียต และถูกโดดเดี่ยวจากประชาคมระหว่างประเทศ ดังนั้นประเทศไทยจึงให้ความสำคัญต่อการใช้เครื่องมือทางการทูตซึ่งสามารถใช้ได้ทันทีโดยมีค่าใช้จ่ายต่ำและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเครื่องมือใดๆ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงจากเวียตนามและลดระดับภัยคุกคามดังกล่าว ตลอดจนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและใช้เครื่องมือทางการทหาร โดยเน้นการพัฒนา กำลังทางบกและกำลังทางอากาศ ซึ่งสามารถต้านทานการรุกรานจากกำลังทางบกของเวียตนามในกัมพูชาได้ดีที่สุด และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการสนับสนุนเครื่องมือทางการทูต ซึ่งสามารถสร้างความร่วมมือได้มากกว่าความขัดแย้ง

ดังนั้นจึงสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า สาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการใช้เครื่องมืออื่นๆ มากกว่าการใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงระหว่าง ค.ศ. 1977 ถึง ค.ศ. 1988 ก็คือ การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากกำลังทางบกของเวียตนามในกัมพูชา อันเป็นภัยคุกคามที่มีความเร่งด่วนสูงสุดซึ่งต้องรีบดำเนินการตอบโต้และป้องกัน โดยเครื่องมือที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการดำเนินกรดังกล่าวก็คือเครื่องมือทางการทหารซึ่งประกอบด้วยกำลังทางบกและกำลังทางอากาศ อีกทั้งเครื่องมือทางการทูตก็ยังเป็นเครื่องมือที่มีค่าใช้จ่ายต่ำและได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าเครื่องมืออื่นในการดำเนินการดังกล่าว นอกจากนี้กำลังอำนาจทางทะเลของประเทศไทยก็ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างเหล่าทัพ การพึ่งพิงความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกามากเกินไป และการขาดเทคโนโลยีทางเรือที่ทันสมัย ทำให้มีปริมาณและคุณภาพไม่เพียงพอที่จะใช้ดำเนินการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและการใช้เครื่องมือทางการทหาร เครื่องมือทางการทูต และเครื่องมือทางเศรษฐกิจ มากกว่าการพัฒนาและการใช้กำลังอำนาจทางทะเลในช่วงเวลาดังกล่าว